

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

КАРАР

12.03.2019

№ 256

«2019-2023 елларга Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районьнда кече һәм урта эшмәкәрлеккә ярдәм итү» муниципаль программасын раслау турында

«Россия Федерациясенен кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү турында» 2007 елның 24 июлендәге 209-ФЗ номерлы Федераль законга, «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәге 131-ФЗ номерлы Федераль законга, «Татарстан Республикасында кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү турында» 2010 елның 21 гыйнварындагы 7-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законына, Нурлат муниципаль районы Уставына таянып

КАРАР БИРӘМ:

1. «2019-2023 елларга Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районьнда кече һәм урта эшмәкәрлеккә ярдәм күрсәтү» муниципаль программасын расларга (кушымта итеп бирелә).

2. Әлеге карарның үтәлешен контрольдә тотуны Нурлат муниципаль районы Башкарма комитеты житәкчесенен икътисад буенча урынбасарына йөкләргә.

Житәкче

Л.Н. Маняпов

2019-2023 ЕЛЛАРГА ТАТАРСТАН
РЕСПУБЛИКАСЫ НУРЛАТ МУНИЦИПАЛЬ
РАЙОНЫНДА КЕЧЕ ЫӘМ УРТА
ЭШКУАРЛЫККА ЯРДӘМ ИТҮ
ПРОГРАММАСЫ

Программаның эчтәлеге.

1. Муниципаль программа паспорты.
2. Кыскача кереш.
3. Программаның гомуми өлеше:
 - 3.1. 2019-2023 елларга Нурлат муниципаль районында эшкуарлыкны үстерү муниципаль программасының максатлары һәм бурычлары
 - 3.2. Агымдагы ситуацияне анализлау, Нурлат муниципаль берәмлегендә КУЭ үсеше проблемаларын бәяләү.
 - 3.3. Икътисадның төрле секторларында КУЭ үсеше.
 - 3.4. Куллану базарын үстерү.
 - 3.5. Яшьләр арасында эшмәкәрлекне үстерү.
 - 3.6. Сәнәгать майданчыкларын үстерү һәм резидентларны жәлеп итү.
 - 3.7. Авыл хужалыгында кооперацияне үстерү.
4. Территориянең инвестицион жәлеп итүчәнлеген бәяләү, эшкуарлыкны үстерү юнәлешләрен һәм конкрет чаралар исемлеге.
5. КУЭ үсеше программасын ресурслар белән тәэмин итү.
6. Югалтуларны бәяләү, аларны киметү буенча чаралар.
7. Программаның планлаштырылган икътисадый нәтижәләгә, программа белән идарә итү һәм гамәлгә ашыруны контрольдә тоту.

Кушымта: 2019-2023 елларга Нурлат муниципаль районында кече һәм урта эшкуарлыкка ярдәм күрсәтү муниципаль программасының төп чаралары исемлеге.

1. ПРОГРАММАНЫҢ ПАСПОРТЫ

Программаның исеме	2019-2023 елларга Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районында кече һәм урта эшкуарлык субъектларын үстерү муниципаль программасы (алга таба-Программа)
Программаның Заказчысы	Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районы Башкарма комитеты
Программаны эшләүче	Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының территориаль үсеш бүлеге
Программаның максаты	Кече һәм урта эшмәкәрлекне үстерү өчен уңай шартлар тудыру, аңа ярдәм итүнең нәтижәле механизмнарын булдыру, житештерү һәм хезмәт күрсәтүнең төрле өлкәләрендә актив халыкны эшкуарлыкка жәлеп итү
Программаның бурычлары	<ol style="list-style-type: none">1. Хокукый базаны камилләштерү, административ киртәләрне киметү, кече һәм урта эшкуарлык субъектларына дәүләт хезмәтләре күрсәтүнең сыйфатын күтәрү;2. Кече эшкуарлык субъектларына финанс-кредит һәм мөлкәти ярдәм күрсәтүне тәмин итү.3. Кече эшмәкәрлек субъектларына мәгълүмати-консультацион ярдәм күрсәтүне тәмин итү.4. Эшкуарлык турында уңай имидж һәм уңай ижтимагый фикер формалаштыру.5. Кече эшмәкәрлек өчен квалификацияле кадрлар әзерләү.6. Эшмәкәрлек инициативасына ярдәм итү һәм кызыксындыру, шул исәптән халыкның үзмәшгульлеген үстерүгә ярдәм итү.7. Нурлат муниципаль районының инвестицияләр жәлеп итүчәнлеген арттыру.
Мөһим максатчан индикаторлары һәм программа күрсәткечләре:	<ol style="list-style-type: none">1. Шәхси эшмәкәрләрне (шул исәптән үзмәшгульләрен дә) исәпкә алып, кече һәм урта предприятиеләрдә эшләүчеләр саны, кеше;2. Районның тулай территориаль продуктында кече һәм урта эшмәкәрлек өлеше, %;

	<p>3. Кече һәм урта предприятиеләр саны, берәмлек.;</p> <p>4. Шәхси эшмәкәрләр саны, берәмлек.;</p> <p>5. Анда КУЭ субъектлары гына катнаша торган заказчыларны сатып алу өлеше, %;</p> <p>6. Кече һәм урта предприятиеләрнең продукция (хезмәт күрсәтүләр) әйләнеше, млн. сум.;</p> <p>7. Берләштерелгән бюджетка кече һәм урта эшмәкәрлек предприятиеләре эшчәнлегеннән кергән салым керемнәре күләме, млн. сум тәшкитә.</p>
Программаны гамәлгә ашыру кысалары	2019-2023 еллар
Программаны башкаручы	Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районы Башкарма комитеты
Программаны башкаручылар	Кече һәм урта эшмәкәрлек субъектлары, Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының бүлекләре һәм структур бүлекләре, оешмалар, ижтимагый берләшмәләр.
Программаны финанслау күләмнәре һәм чыганаclarы Программаны тормышка ашыруның көтелгән соңгы нәтижеләре (максат һәм бурычлар буенча)	<p>Программаны Нурлат муниципаль районы бюджетыннан финанслау каралмаган.</p> <p>Программаны Нурлат муниципаль районының бюджеттан тыш фонды акчаларыннан финанслау каралмаган.</p> <p>Программаны Татарстан Республикасы бюджеты акчаларыннан финанслау: 2019 елга-20 000,0 мең сум 2020 елга-20 000,0 мең сум; 2021 елга-20 000,0 мең сум; 2022 елга-20 000,0 мең сум; 2023 елга-20 000,0 мең сум; Финанслау күләме фаразланган характерда һәм ел саен төзәтмәләр кертелергә тиеш.</p>
Программаны тормышка ашыруның төп нәтижеләре	<p>1. Шәхси эшмәкәрләрне (шул исәптән үзмәшгульләрен дә) исәпкә алып, кече һәм урта предприятиеләрдә эшләүчеләр саны, кеше: 2018 ел-4750 2019 ел-5145</p>

2020 ел-5221

2021 ел – 5341

2022 ел – 5549

2023 ел-5734

Көтелә торган соңгы нәтижә: КУЭ
предприятиеләрендә эшләүчеләрнең уртача саны,
шәхси эшмәкәрләрне (шул исәптән
үзмәшгульләрән дә) исәпкә алып, 2023 елда 2018
ел дәрәжәсенә карата 20,7% тәшкил итәчәк.

2. Районның тулай территорияль продукттында кече
һәм урта эшмәкәрлек өлеше, %:

2018 ел – 10,1

2019 – 10,3

2020 ел – 10,6

2021 ел – 11,0

2022 ел – 11,4

2023 ел – 11,8

Көтелгән соңгы нәтижә: 2023 елда тулаем
территорияль продуктта кече һәм урта
эшмәкәрлек өлеше үсешә 2018 ел дәрәжәсенә
карата 16.8% тәшкил итәчәк.

3. Кече һәм урта предприятиеләр саны, берәмлек:

2018 ел-363

2019ел – 365

2020 ел-367

2021 ел-369

2022 ел-371

2023 ел-375

Көтелә торган соңгы нәтижә: 2023 елда кече һәм
урта предприятиеләр санын арттыру 2018 ел
дәрәжәсенә 3,3% тәшкил итәчәк.

4. Шәхси эшмәкәрләр саны, берәмлек.:

2018 нче ел-1111

2019 – 1116

2020 ел – 1121

2021 ел – 1131

2022 ел – 1149

2023 ел – 1161

Көтелгән соңгы нәтижә: 2023 елда шәхси эшмәкәрләрнең санын арттыру 2018 ел дәрәжәсенә карата 4,5% тәшкил итәчәк

5. Анда КУЭ субъектлары гына катнаша торган заказчыларны сатып алу өлеше, %;

2018 ел-44,1

2019 ел – 45,2

2020 ел – 47,4

2021 ел – 49,3

2022 ел – 50,2

2023 ел – 51,7

Көтелгән соңгы нәтижә:2023 елга КУЭ субъектлары гына булган сатып алулар өлешен арттыру 2018 ел дәрәжәсенә карата 17,2 % тәшкил итәчәк

6. Кече һәм урта предприятиеләрнең продукция (хезмәт күрсәтүләр) әйләнеше, млн. сум.;

2018 ел-4853,1

2019 ел-5047,2

2020 ел-5249,1

2021 ел – 5459,1

2022 ел – 5677,4

2023 ел – 5904,4

Көтелгән соңгы нәтижә: 2023 елда кече һәм урта предприятиеләрнең продукция (хезмәт күрсәтүләр) әйләнеше 2018 ел дәрәжәсенә карата 21,6 % тәшкил итәчәк

7. Кече һәм урта эшкуарлык предприятиеләре эшчәнлегеннән берләштерелгән бюджетка салым керемнәре күләме, млн. сум.

2018 ел – 302,7

2019 ел-310,6

2020 ел – 320,0

2021 ел – 330,1

2022 ел – 341,3

2023 ел – 354,2

Көтелә торган соңгы нәтижә: 2023 елда консолидацияләнгән бюджетка кече һәм урта эшмәкәрлек предприятиеләре эшчәнлегеннән салым

	керемнәре күләмен арттыру 2018 ел дәрәжәсенә карата 17,0% тәшкил итәчәк
Программаның үтәлешен контрольдә тотуны оештыру	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының территориаль үсеш бүлегә программаны үтәү буенча чараларны оештыру, координацияләү һәм контрольдә тоту.

2. КЫСКАЧА КЕРЕШ

Нурлат районында кече һәм урта эшмәкәрлекне үстерү икътисади үсешнең тотрыклылыгын тәмин итүдә мөһим фактор булып тора. Район икътисадында кече һәм урта бизнесның яхшы үсеш алган секторы булу тулай эчке продуктны арттыруга, халыкның мәшгульлеген арттыруга һәм тормыш сыйфатын яхшыртуга, бюджетның керем өлешен арттыруга ярдәм итә.

Кече һәм урта эшкуарлык үзенә социаль-икътисади ролен бары тик эшчәнлеген өчен уңайлы шартлар булганда гына башкара ала.

Дөнья икътисадында, Россия икътисадында кризис күренешләренә гомуми тенденцияләрен үстерү, шул исәптән кертелгән санкцион режимнар, тышкы базарларда да, эчке базарларда да конкуренция дәрәжәсен арттыру исәбенә кече һәм урта эшмәкәрлекне үстерү программасын гамәлгә ашыру, жирле житештерүчеләрнең конкурентлылык сәләтен арттыру һәм район икътисады структурасын яхшырту кирәклеген билгели.

Өлеге программаны эшләү кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү бурычларын хәл итү мәсьәләсенә программалы-максатчан якин килүне куллану зарурлыгына бәйле. Татарстан Республикасы, Нурлат муниципаль районының социаль-икътисади үсеш программалары, төбәк үсешнең өстенлекле бурычлары белән максатлар, бурычлар һәм база индикаторларының үзара килешеп эшләве таләп ителә.

Өлеге муниципаль программаны (алга таба - Программа яки МП) эшләү өчен нигез булып "Россия Федерациясендә кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү турында" 2007 елның 24 июлендәге 209-ФЗ номерлы Федераль закон тора.

Чараларның конкрет планын формалаштыру, төгәл максатларны, бурычларны, җаваплы мәсьәләләрне һәм аларны гамәлгә ашыру вакытын билгеләү вакытлыча чикләнгән кысаларда кирәкле күрсәткечләргә ирешүне тәмин итәргә мөмкинлек бирәчәк.

Өлеге программа Нурлат муниципаль районында эшмәкәрлекне үстерүгә юнәлдерелгән чаралар исемлеген билгели.

3. ПРОГРАММАНЫҢ ГОМУМИ ӨЛӘШЕ

3.1. 2019-2023 елларга Нурлат муниципаль районында КУЭ үсеш муниципаль программасының максатлары һәм бурычлары.

Программаның максаты: кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү өчен уңай шартлар тудыру, аңа ярдәм итүнең нәтижәле механизмларын булдыру, житештерү һәм хезмәт күрсәтүнең төрле өлкәләрендә актив халыкны эшкуарлыкка җәлеп итү, шулай ук Нурлат муниципаль районының социаль-икътисади үсеш бурычларын хәл итүдә кече һәм урта эшкуарлыкның ролен арттыру.

Программаның бурычлары:

- Хокукый базаны камилләштерү, административ киртэләрне киметү, кече һәм урта эшкуарлык субъектларына дәүләт хезмәтләре күрсәтүнең сыйфатын күтәрү;
- Кече һәм урта эшкуарлык субъектларына финанс-кредит һәм мөлкәти ярдәм күрсәтүне тәмин итү.
- Кече һәм урта эшкуарлык субъектларына мэгълүмати-консультацион ярдәм күрсәтүне тәмин итү.
- Эшкуарлык турында уңай имидж һәм уңай ижтимагый фикер формалаштыру.
- Кече эшмәкәрлек өчен квалификацияле кадрлар әзерләү.
- Эшмәкәрлек инициативасына ярдәм итү һәм стимуллаштыру, шул исәптән халыкның үзмәшгульлеген үстерүгә ярдәм итү.
- Нурлат муниципаль районының инвестицияләр жәлеп итүчәнлеген арттыру.

3.2. Агымдагы ситуацияне анализлау, Нурлат муниципаль районында КУЭ үсеше проблемаларын бәяләү

3.3.

Кече һәм урта эшмәкәрлекне үстерү Нурлат муниципаль районы сәясәтенең төбәкнең социаль-иқтисади үсешен тәмин итүгә юнәлдерелгән өстенлекле һәм аерылгысыз өлеше булып тора.

Хәзерге вакытта Нурлат муниципаль районында һәм Нурлат шәһәрәндә кече һәм урта эшкуарлыкны үстерүне тәмин итүгә федераль, республика һәм жирле дәрәжәдә формалашкан ярдәм системасы бар.

Кече һәм урта эшкуарлыкны үстерүгә ярдәм чараларының зур исемлеге гамәлгә ашырыла:

- жиһазлар лизингы системасына ярдәм итү һәм КУЭ субъектлары чыгымнарын субсидияләү, жиһазлар сатып алу һәм взнослар түлү чыгымнарын субсидияләү, инфраструктура үсешенә чыгымнарны субсидияләү, энергияне саклау чараларын гамәлгә ашыру, шулай ук инновацион продукция эшләрү һәм гамәлгә кертүгә ярдәм итү;

- иқтисади эшчәнлекнең төрле төрләре буенча КУЭ үсешенә юнәлдерелгән микрозаймнар бирү;

- КУЭ субъектлары өчен залог белән тәмин итү житәрлек булмаган шартларда финанс ягыннан тәмин итү мөмкинлеген арттыруга юнәлдерелгән гарантияләр (поручительство) бирү системасы эшләнә һәм эшләрү килә;

- КУЭ субъектлары һәм үз эшен ачарга теләгән затлар өчен консультацияләр бирү системасы эшли, шулай ук белем бирү проектлары һәм тренингләр күп;

- кооперацияне, шәхси ярдәмче хужалыкларны, яшь фермерларга һәм гаилә фермаларына ярдәм итү программалары һәм эшкуарлыкка ярдәм итүнең башка формалары гамәлгә ашырыла;

- КУЭ субъектлары продукциясен алга этәрү буенча чаралар, шул исәптән бизнес-миссия, конференцияләр, укыту чаралары, шулай ук күргәзмә-ярминкә чаралары үткәрелә;

- башка ярдәм чаралары.

Республикада эшкуарлыкка ярдәм итү буенча мөлкәти инфраструктура үсешенә аерым игътибар бирелә: махсус икътисадый зоналар, индустриаль парклар, технопарклар, бизнес-инкубаторлар, муниципаль дәрәжәдәге сәнәгать майданчыклары төзелә.

Нефть химиясе, машина төзелеше, медицина инструментлары һәм жиһазлары, автомобиль төзелеше, агросәнәгать комплексы һәм төзелеш өлкәләрендә кластерлар формалаштырыла һәм актив үсә.

Эшкуарлык субъектларына һәм эшкуарлык эшчәнлеген башларга планлаштыручы гражданның хезмәт күрсәтүгә юнәлдерелгән махсулаштырылган күпфункцияле үзәкләргә үстерү дәвам итә, бу исә эшмәкәрләргә мәгълүмат, хезмәт күрсәтүләре һәм дәүләт ярдәме алу өчен вакытлыча чыгымнарны киметергә мөмкинлек бирәчәк.

«Татарстан Республикасы эшкуарлыкка ярдәм итү фонды», Татарстан Республикасы Гарантия фонды, Кече һәм урта бизнес предприятиеләре ассоциациясе, «КУЭ корпорациясе» АЖ, «Татарстан Республикасы экспорт корпорациясе» ААЖ, бизнес-инкубация үзәкләре, тармак кластерлары һәм башкалар.

Кече һәм урта эшкуарлык үсешенә ярдәм итү өчен консультация, мәгълүмат, белем бирү һәм башка хезмәтләр күрсәтү, шул исәптән Нурлат муниципаль районы эшкуарларына зона буенча да ярдәм күрсәтүче Чистай шәһәре бизнес-инкубация үзәге эшли.

Эшкуарлык эшчәнлегенә мәсьәләләрен нәтижәле хәл итү өчен 2012 елның 21 мартында Нурлат муниципаль районы башлыгы карары белән эшкуарлык буенча Икътисадый Совет төзелде. Совет Жирле эһәмияттәге мәсьәләләргә хәл итүгә юнәлдерелгән. Эшмәкәрләр һәм хакимият арасында бәйләүче буын булып тора.

Нурлат муниципаль районында бүгенге көндә кече һәм урта бизнесны үстерүнең түбәндәге проблемалары бар:

- норматив-хокукый базаның камил булмавы, салым салу системасын гадиләштерергә һәм оптимальләштерергә кирәк;

- яңа гына эшли башлаган эшкуарларга комплекслы ярдәм күрсәтү житешмәве, бер яктан, ресурсларга иреккә керү мөмкинлегенә бирәчәк, ә икенче яктан-база белемнәре;

- хокукый, финанс, салым законнары мәсьәләләрендә кече һәм урта эшмәкәрлек субъектларының күп кенә житәкчеләрен һәм шәхси эшмәкәрләргә әзерләүнең түбән дәрәжәсе;

- кече һәм урта эшкуарлык субъектларының ресурслар, шул исәптән артык житештерү майданнары һәм эре предприятиеләргә технологик жиһазлары булу турындагы мәгълүматка үтемлелеген чикләү, алар кече һәм урта предприятиеләр тарафыннан базар әйләнешенә жәлеп ителергә мөмкин;

- бизнес-инициативаларның житәрлек булмавы;

- бизнесны стимуллаштыру инструментлары житәрлек түгел.

- икътисадый актив халыкның түбән эшмәкәрлек активлыгы, шул исәптән икътисади хәлнең билгесезлегенә аркасында;

- кредит ресурсларының югары бәясе һәм залог белән тәмин итү булмау сәбәпле, кече һәм урта эшкуарлык финанс ресурсларына керү чикләнгән;

- квалификацияле кадрлар ресурсларына кытлык;

- продукцияне алга этәрү проблемалары, шул исәптән конкуренция югары дәрәжәдә булу һәм көндәшлек импорт булу аркасында;

- коммерцияле күчемсез милек житәрлек дәрәжәдә түгел (житештерү урыннары, сәүдә һәм көнкүреш һәм социаль хезмәтләр күрсәтү өлкәләрендә хезмәт күрсәтү өлкәсе үсеше өчен бүлмәләр) яки аларның югары бәясе;

- файдаланылмый торган яки нәтижәсез файдаланыла торган коммерция күчемсез мөлкәтенең булуы;

- төбәк территориясендә житештерелә торган һәм кертелә торган продукция (чимал, материаллар) турында мәгълүмат алу мөмкинлеге чикләнгән, аңа ихтыяжны үз житештерүчеләр тарафыннан канәгатьләндерергә мөмкин.

- эшмәкәрлек эшчәнлеген популярлаштыруның түбән дәрәжәсе;

- шәһәр инфраструктурасының түбән үсеш дәрәжәсе бигрәк тә мәдәният, спорт, ял, транспорт өлкәләрендә, урам яктырту һәм жәмәгать кинлекләрен дә кертәп, төзекләндерү дәрәжәсе житәрлек түгел.

- район башкарма хакимияте органнарына ышанычсызлык.

Элегрәк үткәрелгән сораштырулар буенча, эшкуарларның финанс ресурсларына керү проблемасы әһәмияте буенча беренче урынга чыгарылган иде.

Нурлат районында кече һәм урта эшмәкәрлек субъектларына мәгълүмати ярдәм күрсәтүнең житәрлек булмавы проблемасы кече һәм урта эшкуарлык субъектлары катнашында семинарлар, конференцияләр, түгәрәк өстәлләр, конкурслар үткөрү, эшкуарлыкка ярдәм итү инфраструктурасы, массакуләм мәгълүмат чараларында, интернет челтәрендә КУЭ мәгълүмати ярдәме күрсәтү юлы белән хәл ителәчәк.

Шуңа бәйле рәвештә, кече һәм урта бизнеска региональ һәм дәүләт ярдәме системасы булган бәйләнештә булган кече һәм урта эшкуарлыкка комплекслы муниципаль ярдәм күрсәтү системасын үстерергә кирәк.

3.4. Икътисадның төрле сайланган секторларында КУЭ үсеше.

Хәзерге вакытта Нурлат муниципаль районында КУЭнең 1474 субъекты үз эшчәнлеген алып бара.

2019 ел башына Нурлат муниципаль районында 352 кече, 11 урта предприятие, шулай ук 1111 шәхси эшмәкәр үз эшчәнлеген башкарган.

Кече эшмәкәрлек субъектлары саны 2017 ел белән чагыштырганда 14 берәмлеккә арткан.

Кече һәм урта предприятиеләрдә эшләүче хезмәткәрләрнең уртача саны 2018 елда 3062 кеше тәшкил итте-бу эшләүчеләрнең гомуми саныннан 23,9%.

Кече һәм урта предприятиеләрдә уртача айлык хезмәт хакы-19160 сум (район буенча – 31172,7 сум).

2018 елда кече эшмәкәрлек субъектларыннан район бюджетына салым һәм түләүләр 92,5 млн. сум кергән, бу 2017 ел дәрәжәсеннән 11,9% ка артыграк.

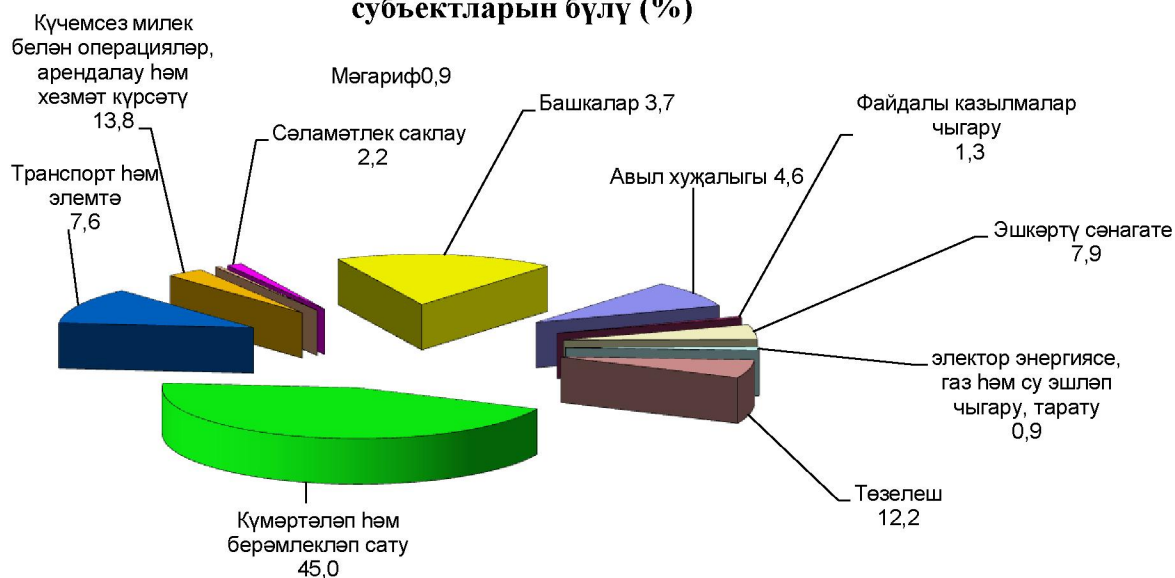
Таблица 1

Күрсәткечләрнең исеме	2016 ел (факт)	2017 ел (факт)	2018 ел (бәяләү)
Икътисадый актив эшмәкәрлек субъектлары саны, шул исәптән:	1477	1460	1474
кече предприятиеләр, мең берәмлек	369	369	352
урта предприятиеләр, берәмлекләр	4	4	11
шәхси эшмәкәрләр, мең берәмлек	1104	1087	1111
Тулай территорияль продуктта КУЭ өлеше, процент	9,3	9,7	10,1
КУЭ субъектлары буенча исемлек составы хезмәткәрләре саны, мең кеше	2953	2955	3062
Уртача айлык хезмәт хакы	16458	17663	19160
Кече һәм урта предприятиеләрнең әйләнеше, млн. сум	4,19	4,65	4,8

Кече эшмәкәрлек субъектларының гомуми саныннан 45% - сәүдә өлкәсендә, 8,5% - авыл хужалыгында, 11,7% - транспорт һәм элемент тармагында, 6,3% - сәнәгать производствосында, 5,9% - төзелештә, 22,6% - сәламәтлек саклау, мәгариф, күчемсез милек, аренда һәм башка хезмәтләр күрсәтү белән шөгыльләнә.

Кече эшмәкәрлек субъектлары буенча икътисадый эшчәнлек төрләре структурасы 1 нче рәсемдә китерелгән:

2017 елда эшчәнлек төрләре буенча кече эшмәкәрлек субъектларын бүлү (%)

Районда кече эшмәкәрлек субъектлары бүленүнең формалашкан тармак структурасы, нигездә, сәүдә өлкәсендә эшмәкәрлек үсеше турында сөйли. Житештерү булмаган эшчәнлек (иң беренче чиратта сәүдә) житештерү өлкәсенә караганда кызыктырак булып кала.

Житештерү өлкәләрендә һәм икътисадның башка тармакларында эшләнүчеләрнең проценты түбән. Районның житештерү өлкәсендә кече эшмәкәрлек акрын темплар белән үсә.

Районның эшкәртү сәнәгате нигездә «Нурлат шикәре» ЯАЖ, «Нурлат сөте» ЖЧЖ, «Мякиш» ЖЧЖ, «Сәламәтлек» ЖЧЖ һәм авыл хужалыгы продукциясен эшкәртү буенча башка предприятиеләр тарафыннан тәкъдим ителгән. Алар тарафыннан 2018 елда: 23 тонна май (2017 елга карата 104,5%); 1490 тонна сөт продукциясе (2017 елга карата 107,2%); 1746 тонна икмәк-күмәч айберләре (2017 елга карата 128,8%); 36,3 мең тонна шикәр комы (2017 елга карата 75,2%) житештерелгән.

3 нче таблица

Күрсәткечләрнең исеме	2016	2017	2018	Үсеш темпы, %	
				2017 елга	2016 елга
1	2	3	4	5	6
Икмәк-күмәч эшләнмәләре, тонна	1558	1356	1746	128,8	112,1
Атланмай, тонна	24	22	23	104,5	95,8
Ит-сөт продукциясе, тонна	1514	1390	1490	107,2	98,4
Шикәр комы, мең тонна	33	48	36	75,2	109,9
Сыр-косичка, тонна		228	284	124,6	
Сатуга чыгарылуучы агач, мең м3	62	68	61	89,7	98,4

2018 елның октябреннән " НурлатЕвроСпецСтрой» ЖЧЖ предприятиесе тарафыннан профнастил житештерү башланды. Заводның житештерү куэте елына 300 мең квадрат метр профнастил тәшкил итә. 8 эш урыны булдырылган.

Чуен эшләнмәләр житештерү цехы базасында шәхси эшмәкәр Минзаринов М. М. нефть чыгаруда скважина штанглы насосларның жир өсте приводлары өчен полимер манжет житештерүне оештырды һәм эшләтеп жиберде. Район һәм республика өчен бу импортны алыштыру сәясәтен гамәлгә ашыру буенча перспектив проект. Жиһазларның житештерү куэте-тәүлегенә 1000 данә (100 станок - качалка өчен). Продукцияне сату нефть тармагы предприятиеләрендә гамәлгә ашырылачак. Беренче этапта 5 эш урыны булдырылган.

Эшмәкәрлек активлыгының түбән булуы һәм район икътисадын диверсификацияләүнең булмавы, предприятиеләрнең нефть чыгару тармагына һәм сәүдә өлкәсендә хезмәт күрсәтүгә йөз тотуы, икътисади кризис үсү һәм кулланучылар базарлары өчен көрәш шартларында жирле эшмәкәрләрнең конкурентлык дәрәжәсе бик түбән булганда үзенә шактый куркыныч тудыра.

2017-2018 елларда эчке базарда көндәшлек кискенләшүнең ачык мисалы «Пятерочка» һәм «Магнит» федераль кибетләр челтәренең Нурлат муниципаль районына һәм Нурлат шәһәренә актив керүләре нәтижәсендә, күрсәтелгән чордагына, көндәшлеккә түзмичә, сәүдә өлкәсендә 123 кече һәм урта эшмәкәрлек субъекты үз эшчәнлеген туктаттылар.

Районның кече һәм урта эшмәкәрлеккә ярдәм итүнең өстенлекле юнәлешләрен билгеләгәндә житештерү секторына, мәгълүмати-коммуникацион технологияләр өлкәсендәге предприятиеләргә күбрәк игътибар бирергә, районның кече һәм урта предприятиеләренең инновацион активлыгына ярдәм итәргә кирәк.

Шуна бәйле рәвештә әлеге программаның иң мөһим максатларының берсе булып түбәндәге юнәлешләр хисабына район икътисадын диверсификацияләүгә һәм үстерүгә булышлык итү тора:

- авыл хужалыгы продукциясен житештерү һәм беренчел эшкәртү;
- житештерү азык-төлек продуктлары, төрле сроклары саклау;
- коммуналь һәм көнкүреш хезмәтләре күрсәтү;
- төзелеш материаллары, шул исәптән агач эшкәртү житештерүен үстерү;
- халык кулланышы товарлары житештерү;
- ял итү, жәмәгать туклануы, спорт, мәктәпкәчә тәрбия һәм башка хезмәтләр күрсәтү.

3.4. Куллану базарын үстерү.

Муниципаль район территориясендә барлығы 650 сәүдә объекты эшли, шул исәптән Нурлат шәһәрендә – 565. исәпләнгән сәүдә майданчылары белән район халкының тәмин ителеше 1000 кешегә 606,27 кв. м тәшкил итә.

Сәүдә предпрятиеләренең тышкы кыяфәте үзгәрә: жиһазлар яңартыла, элмә такталарны эстетик рәсмиләштерүгә зур игътибар бирелә. Шәхси эшмәкәрләр сатыла торган товарлар ассортиментын тагын да киңәйтә.

Район кибетләренең төп өлеше катнаш ассортиментта товарлар сата.

Шулай ук ит, ит эшкәртү продукциясен сатучы, автомашиналарга запас частьләрне сату белән, төзелеш һәм бизәү материаллары сату белән шөгыльләнүче кибетләр дә бар.

2018 елда ваклап сату әйләнеше 8,97 млрд. сум тәшкил итте, бер кешегә 157 мең сумлык товар сатылган.

Район территориясендә 2017-2018 еллар чорында түбәндәге эре сәүдә объектлары ачылды:

- Гомуми мәйданы 3392 кв булган «Пятерочка» сәүдә маркасы 9 кибет
- Гомуми мәйданы 2671 кв булган «Магнит» челтәренең 11 кибете
- 4951 кв мәйданлы «Шифа» сәүдә үзәге
- 5600 кв. м мәйданлы «Алтын ай» бизнес-үзәге.

2018 ел бәяләүләре буенча халыкка түләүле хезмәт күрсәтү күләме 713 млн. сум тәшкил итте. Бер кешегә 12,5 мең сумлык хезмәт күрсәтелгән.

Районда уртача айлык хезмәт хакы 7% ка арткан һәм 31172 сум тәшкил иткән.

3.5. Яшьләр арасында эшмәкәрлекне үстерү.

Яңа социаль-икътисади шартларда яшьләрне эш белән тәэмин итү һәм эшкә урнаштыру проблемасы кискен кала.

Яшьләр үз эшләрен ачуга комачаулый торган төп проблемалар:

- финанс булмау;
- тәжрибә житмәү;
- житәрлек булмаган белем бирү.

Яшьләр арасында рискка барырга, ниндидер яңалык тудырырга эзер булулары аз чагылдырылган, эшмәкәрлек рухы юк. Яшь кешеләр арасында эшмәкәрләр, уңышка омтылучы бизнесменнар буларак түгел, ә даими рәвештә авырлыкларны жинәргә туры килә торган кешеләр буларак кабул ителә. Традицион Россия уку йортлары икътисади белемнәр нигезләрен бирә, шул ук вакытта стимуллар һәм үз-үзеңне тоту компетенцияләрен формалаштырмый, алардан башка уңышлы эшкуарлык эшчәнлегә мөмкин түгел.

Хәзерге этапта яшьләр эшкуарлыгын үстерү өчен:

1) яшьләр арасында эшкуарлык эшчәнлеген популярлаштыру. Әлеге стратегик бурычны хәл итү өчен кирәк:

- уен һәм тренингләр үткәру;
- өлкән сыйныф укучылары өчен эшкуарлык буенча олимпиадалар оештырырга;
- яшьләрне белем бирү курсларына чакырырга;
- эшмәкәрлеккә, зур ихтыяж һәм лаеклы һөнәр буларак, уңай мөнәсәбәт формалаштыра торган социаль реклама чыгаруны оештырырга;
- яшь эшмәкәрләргә дәүләт ярдәме турында мәгълүмат бирергә;

- яшьлەرگә үткәрелә торган бизнес-проектлар турында мәгълүмат бирергә кирәк;

2) яшьләрне эшмәкәрлек эшчәнлегенә жәлеп итү. Бу бурычны хәл иткәндә дәүләт тарафыннан үткәрелә торган программалар турында агитация материаллары таратырга, уку йортларында яшьләр арасында анкета сорауларына җавап бирергә кирәк. Һәр анкетада элемент мәгълүматлары күрсәтелгән юллар булырга тиеш. Анкеталар эшкәртелгәннән соң эшмәкәрләр булырга эзәр булган яшь кешеләрнең мәгълүматлар базасын төзәргә кирәк. Үз предприятиеләрен ачарга теләгән яшьләр белән мәгълүмати конференцияләр үткәрү, аларда уңышлы эшмәкәрләр, бизнес һәм һакимият вәкилләре катнашырга тиеш;

3) эшмәкәрлек эшчәнлеген алып бару сәләте булган яшьләрне сайлап алуны тормышка ашырырга. Гамәлдәге эшқуарлар бизнес-идеяләрне бәяләгәндә һәм аларның авторлары белән сөйләшеп утырганда, эксперт сессияләрен әңгәмә рәвешендә үткәрергә кирәк. Бизнес-идеяләр конкурслары чыннан да кызыклы тәкъдимнәр табарга һәм аларны практикада тормышка ашырырга мөмкинлек бирә;

4) яшь кешеләргә бизнес алып бару күнекмәләрен үстерү максатларында профильле уку үткәрергә.

Яшьләр бизнес-планлаштыру курслары, проект командаларын формалаштыру буенча тирәнтен модульле уку узарга тиеш. Укутуга сертификацияләнгән бизнес-тренерларны жәлеп итәргә кирәк, алар көче белән мастер-класслар уздырылачак, уңышлы эшқуарлар, бизнес белән бәйлә эшчәнлекнең төрле өлкә белгечләре белән эксперт сессияләре оештырылачак (салым органнары хезмәткәрләре, хезмәт законнары буенча белгечләр, санэпидемстанция хезмәткәрләре, янғын сүндерүчеләр, экологлар, бухгалтерлар).

Шуны да билгеләп үтәргә кирәк, шәһәр һәм авыл тормышы сыйфаты арасында аерма тагын да зур. Һөнәр сайлауның кече диапазоны һәм, димәк, эш урыннарының чикле булуы, хезмәт мобильлеге булмау, социаль-көнкүреш хезмәтләре өлкәсенә үз-үзен тормышка ашыру һәм ял белән тәмин итү өчен шартлар тудыруга юнәлдерелгән тарлығы, кече һәм урта бизнесның үсеш алган структурасы булмау авыл яшьләре китү тенденциясенә китерә. Ә бит нәкъ менә шушы категория кешеләр агрошәһәрчеләренә тирә-юньдәге территорияләр өчен үзенчәлекле магнитларга әверелдерергә, авылда матур һәм перспективалы тормыш итәргә сәләтле. Бу шартларда эшқуарлыкны стимуллаштыру илнең икътисади проблемаларын уңышлы хәл итүгә генә түгел, яшьләрне авылда беркетүгә дә ярдәм итәчәк.

Нурлат муниципаль районы яшьләре ялны оештыру белән дә кыенлыклар кичерә.

Өлеге факторлар район яшьләренең зур шәһәрләргә күчүен, авыл социумыннан читтә хезмәт мәшгульлеген эзләргә омтылуларын көчәйтә. Тикшеренү күрсәткәнчә, авыл яшьләренең 50% ы өчен, укуга китү теләк мотивы булып тора, 45% өчен - начар хезмәт шартлары, 70% өчен - хезмәт һақының түбән дәрәжәсе, 40% өчен кызыклы ял булмау. Шулар ук вакытта авыл

яшьләре проблемаларын хэл итү шарты белән аның өчтән икесе районда калыр иде. Бу мәсьәләдә сыйфатлы алга китеш булмаганчы, яшьләр өлкәсендәге күп көч һәм инициативаларга чик куелган гамәлләр, димәк, тулы булмаган социаль һәм икътисади нәтижә бирәчәк. Югарыда күрсәтелгән чаралар районның авыл яшьләренең тормыш сыйфатын яхшыртуга юнәлдерелгән комплекслы чаралар системасын эшләүнең актуальлеген күрсәтә.

3.6. Сәнәгать майданчыкларын үстерү һәм резидентларны жәлеп итү.

Районда житештерү өлкәсендә кече һәм урта эшмәкәрлекне үстерүгә ярдәм итү максатыннан, федераль һәм республика акчаларын жәлеп итмичә, транспорт һәм инженерлык инфраструктурасы белән тәмин ителгән «Төрнәс» сәнәгать майданчыгы эшли.

Резидентларны жәлеп итү максатыннан 2018 елның апреленнән август аена кадәр мөлкәт комплексын инвентаризацияләү, жир кишәрлекләрен межалау, потенциал инвесторлар өчен биналарны арендау буенча сату-алу эшләре үткәрелде.

Башкарылган эш нәтижәсендә дүрт резидент белән килешүләр төзелде:

- «Агропродукт» ЖЧЖ-катнаш азык житештерү. 7 эш урыны булдырылган, инвестицияләр күләме 2 млн. сум тәшкил иткән, 2019 елга планлаштырылган житештерү күләме 27 млн. сум.

- Шәхси эшмәкәр Аладина Н. А. - косичка сыры житештерүдә 3 эш урыны булдырылган, инвестицияләр 0,5 млн. сум, 2019 елга планлаштырылган житештерү күләме-36,9 млн. сум.

- “Нурлат-Агро” ЖЧЖ – елына 3 мең тонна май культуралары һәм күпьяллык үлән орлыкларын житештерү, 60 млн. сумга.

- Пашаев Д. Ф. крестьян-фермер хужалыгы-үсемлек мае житештерү һәм төргәкләү, планлаштырылган житештерү күләме – елына 2 млн.литр, 187 млн. сумга. 2019 елда 25 эш урыны булдыру планлаштырыла.

Сәнәгать майданчыгын үстерү буенча эш дәвам итә, потенциал инвесторлар белән сөйләшүләр алып барыла.

Агропаркны төзүне гамәлгә ашыру планлаштырыла торган мөһим инвестицион проект булып тора. Объектны төзү авыл хужалыгы кооперативлары продукциясен, шәхси ярдәмче хужалыкларда житештерелгән продукцияне сату өчен шартлар тудырырга, шулай ук авыл хужалыгы продукциясен эшкәртү производстволарын урнаштыру өчен житештерү майданчыгы булдырырга мөмкинлек бирәчәк.

Нурлат муниципаль районының икътисади үзәге булып торган турыдан-туры Нурлат шәһәрәндә инфраструктура белән тәмин ителгән сәнәгать майданчыгы төзү зарур. Житештерү майданнары булмау районда кече һәм урта эшмәкәрлекне үстерүне тоткарлый торган факторларның берсе булып тора. Бу юнәлештә инвестицияләр эзләү буенча эш алып барыла, сәнәгать майданчыкларын урнаштыру өчен жир кишәрлеге билгеләнде, межалау үткәрелде, кушылган йөкләнешне билгеләү буенча ресурслар белән тәмин итүче оешмалар белән алдан эш башкарылды.

3.7. Авыл хужалыгында кооперацияне үстөрү.

Хезмәткә сәләтле халыкның шактый өлөшө авыл хужалыгы предприятиеләрендә, крестьян-фермер хужалыкларында, шулай ук шәхси ярдәмчә хужалыкларда эшли.

Аграр секторда хужалыкларның финанс хәле катлаулы кала. Барлык милек рәвешләрендәге авыл хужалыгы товар житештерүчеләренә авыр шартларда эшләргә туры килә.

Авыл хужалыгы әйдәп баручы тармак түгел һәм район икътисадына зур өлөш кертми.

Нурлат муниципаль районының терлекчелек, игенчелек, урман хужалыгы продукциясенә күп өлөшө, аерым алганда, бөртекле культуралар һәм яшелчәләр, мөгезле эре терлек, сарыклар, атлар, кош-кортларның төрлө төрләре, сыйфатлы агач һәм башка продукция, асылда, кулланучыларга өстәмә кыйммәтнең югары дәрәжәсә булган товарлар житештерү өчен чимал буларак, башка регионнарда сатыла.

Районда авыл хужалыгы продукциясен эшкәртү белән барлығы 10 предприятие шөгылләнә.

Агач эшкәртү һәм халык куллану товарлары житештерү житәрлек күләмдә башкарылмый.

Бүгенге көндә районда 64 крестьян - фермер хужалыгы (шул исәптән терлекчелек буенча - 48 берәмлек, үсемлекчелек буенча -14 берәмлек, кошчылык буенча -2 берәмлек) һәм 12047 шәхси хужалык эшли.

Районның авыл хужалыгы житештерү юнәлешө-игенчелек, алга киткән терлекчелек. Бөртекле һәм азык культуралары, кукуруз, шикәр чөгөндөрө үстөрөлә, мөгезле эре терлек, сарыклар, атлар асрала.

Район буенча авыл хужалыгы жирләре 117038 га били, шул исәптән:
сөрү жирләре 87375 га 74,6%
печәнлекләр 6695 га 5,7%
көтүлек 22798 га 19,5 га%
күпьяллык үсентеләр 170 га 0,2 га%

Анализланган чорда авыл хужалыгы продукциясен сатудан кергән акча керемә унай динамикага ия (2 нче таблица).

2 нче таблица

Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	2016 ел	2017 ел	2018 ел	Үсеш темпы, %	
					2016 елга	2015 елга
1	2	3	4	5	6	7
Продукция сатудан кергән акча керемә, барлығы	млн. сум	1809,8	2049,4	2100,0	102,4	116
Агымдагы бәяләрдә тулай продукция-барлығы	млн. сум	3339	3792	3837	101,2	114,9
Рентабельлек	эчендә %	12	12	12	100	100

Ашлык житештерү	мең тонна	130,1	145	114	78,6	87,6
Шикәр чөгөндөре	мең тонна	210,6	255,6	145	56,7	68,8
бэрэнге	мең тонна	4,7	4,0	4,5	112,5	95,7
Бэртекеләрнең уңышы	ц/га	33,3	46,5	33,6	72,2	100,9
Шикәр чөгөндөре	ц/га	336	426	268,4	63,0	79,9
бэрэнге	ц/га	206	286,9	300	104,6	145,6
Терлекләрнең баш саны ел ахырына - барлыгы	мең баш	29,44	29,52	30,470	103,2	103,5
шул исәптән сыерлар	мең баш	11,3	11,18	11,198	100,2	99,1
Сөт житештерү	мең тонна	52,9	60,7	60,9	100,3	115,1
ит (үстерелгән)	мең тонна	5,8	6,2	6,3	101,6	108,6
Бер сыердан савылган сөт күләме	кг	4256	4835	5011	103,6	117,7

2019 елның 1 гыйнварына барлык категориядәге хужалыкларда эре мөгезле терлекләр саны 30,470 мең баш тәшкил итә, шулай ук анализланган чорда уңай динамика күзәтелә. Район буенча бер сыердан уртача 5011 кг сөт савыла (2017 елга 176 кг га артык).

2018 елда тере авырлыкта 6300 тонна ит житештерелгән (2017 елга карата 101,6%).

Соңгы өч елда районда сөт житештерү тотрыклы рәвештә үсә: 2017 ел белән чагыштырганда сөт житештерү 0,3% ка арткан.

Кошчылык һәм теплица хужалыгы яңа авыл хужалыгы юнәлешләре актив үсә.

Быел Нурмөхәммәтов КФХсы 2 тоннадан артык авырлыктагы кош ите житештергән. Грант ярдәме белән кошчылык фермасы төзелде.

Урта Камышлы авылында “Петрова” ның шәхси ярдәмче хужалыгы инкубаторында, Чехия токымлы 120 мең баш бройлер, «Линда» токымлы 30 мең баш каз һәм 30 мең баш үрдәк чыгарылган һәм сатылган.

Якты Күл авылында гомуми мәйданы 1200 кв.м. булган 3 теплица бар. Житештерү күләме 12,5 тонна тәшкил итте.

Урта Камышлы авылыннан Емелькиннарның шәхси ярдәмче хужалыгында быел 7,1 тонна яшелчә һәм 200 мең тонна яшелчә үсентесе житештерелгән.

"Цветуния «теплица хужалыгы (ШЭ Блинов Н.М.) 500 меңнән артык берьяллык чәчәк һәм яшелчә үсентеләре сатылган. Өстәмә бүлеп бирелгән жир участогында хужалык тарафыннан жимеш агачлары, куаклар, роза, жиләк-жимеш һәм декоратив үсемлекләр үстерү өчен гомуми мәйданы 3000 квадрат метр булган 6 теплица төзү эшләре алып барыла.

Районда авылда кече эшмәкәрлекне үстерүгә ярдәм итүгә юнәлдерелгән барлык федераль һәм республика программалары уңышлы тормышка ашырыла (3 нче Таблица):

Татарстан Республикасында яшь фермерларга ярдәм итү

“Лизинг-грант” программасы

КФХ базасында гаилә терлекчелек фермаларын үстерү

Гаилә фермаларын үстерүгә ярдәм итү

Субсидияләнгәнүче кредитлар бирү

кече һәм урта эшкуарлыкка ярдәм итүнең башка юнәлешләрен гамәлгә ашыру. 3 нче таблица

<i>Ярдәм программалары</i>	<i>Катнашучылар саны</i>	<i>Суммасы, млн. сум.</i>
«Яшь фермер»	1	1,5
«Үсүче фермер»	3	21,7
Шәхси ярдәмче хужалыкларны үстерүгә субсидияләр	Сыер асрауга	12,497
	Тайлаучы атлар-бияләр асрауга	0,682
	Ветеринария чараларына	0,874
	Яшь кош-корт сатып алуга	1,697
	Мини-ферма төзү өчен	2,153
БАРЛЫГЫ		41,103

Нурлат районының крестьян (фермер) хужалыклары, шәхси ярдәмче хужалыклары Татарстан Республикасы авыл хужалыгы товар житештерүчеләренә ярдәм итүгә юнәлдерелгән республика авыл хужалыгы ярминкәләрендә даими катнашалар.

Авылда кече эшкуарлыкны үстерүнең иң мөһим юнәлешләренең берсе-авыл хужалыгы продукциясен житештерү, эшкәртү, товарлар житештерү һәм аларны кулланучыга житкерү мәсьәләләрен комплекслы чишүгә юнәлдерелгән авыл хужалыгы кооперациясе.

Агымдагы елда башланган максатчан эш һәм Татарстан Республикасы авыл хужалыгы министрлыгы һәм Казан кооператив институты белән берлектә алып барыла торган эш, шулай ук грант ярдәме системасы ярдәмендә кече эшмәкәрлекнең әлеге юнәлеште актив рәвештә үсә.

2018 ел ахырына районда 7 авыл хужалыгы кооперативы теркәлгән, аларның гомуми саны – 39 кеше. Болар-«Восток» АХКК, «Нурлат» АХККК, «Киекле» ССПК, «Алтын башак» АХСЭКК, «Жиләкле рай» АХСКК, «Якты Кул» АХСКК, «Заря» АХСКК.

Авыл хужалыгы кооперативларының санын алга таба үстерү максатларында икътисади актив халык белән хокукий статусны күтәрү, хужалык итүнең әлеге рәвешләрен булдыру һәм теркәү тәртибе, хужалык итүнең өстенлекләре, дәүләт тарафыннан күрсәтелә торган дәүләт ярдәме чаралары турында мәгълүмат бирү буенча эш алып барыла, шулай ук башка кирәкле ярдәм күрсәтелә.

4. ТЕРРИТОРИЯНЕҢ ИНВЕСТИЦИОН ЖӘЛЕП ИТҮЧӘНЛЕГЕН БӘЯЛӘҮ, ЭШКУАРЛЫКНЫ ҮСТЕРҮ ЮНӘЛЕШЛӘРЕН ҺӘМ КОНКРЕТ ЧАРАЛАР ИСЕМЛЕГЕ

Хәзерге вакытта инвестицияләргә жәлеп итү темасы федераль дәрәжәдә дә, төбәк дәрәжәсендә дә фикер алышына торган иң мөһим темаларның берсенә әйләнә. Шулай ук вакытта шуны да истә тотарга кирәк: нинди дә булса төбәк

икътисадына инвестицияләр күләмен арттыру мәсьәләсе күтәрелә башлагач, сүз конкрет муниципаль берәмлек территориясенә инвесторлар жәлеп итү турында бара.

Районның инвестицион жәлеп итүчәнлегенә төп шартлары-уңай инвестицион климат булдыру.

Инвестицияләрне жәлеп итү максатында район житәкчелеге тарафыннан даими рәвештә потенциал россия һәм чит ил инвесторлары белән очрашулар оештырыла.

Дәүләт ярдәме системасын камилләштерү һәм инвесторлар белән аралашканда административ киртәләрне бетерү кысаларында Нурлат районы һәм Нурлат шәһәре башлыгының «Нурлат муниципаль районы башлыгы каршындагы инвестицион климатны яхшырту буенча Ижтимагый совет төзү турында» 2014 елның 17 апрелдә 36/1 номерлы карары кабул ителде.

Советның төп бурычлары булып тора:

- Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль берәмлеге территориясендә инвестицион проектларга һәм процессларга муниципаль ярдәм күрсәтү, инвестицион активлыкны стимуллаштыру буенча тәкъдимнәр эшләү;

- жирле үзидарә органнарының һәм инвестицион процесста катнашучыларның үзара хезмәттәшлеген оештыру буенча тәкъдимнәр, шул исәптән мондый хезмәттәшлекне гамәлгә ашыруга комачаулаучы административ киртәләрне киметү буенча тәкъдимнәр әзерләү;

- Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль берәмлеге территориясендә житештерү көчләрен рациональ урнаштыру өчен шартлар тудыру;

- Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль берәмлеге үсешенә өстенлекле юнәлешләре буенча тәкъдимнәр эшләү;

- Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль берәмлеге территориясендә инвестицион эшчәнлек турында стратегик документ проектын карау, әлеге документны гамәлгә ашыру барышын һәм нәтижеләрен анализлау, аңа төзәтмәләр кертү буенча тәкъдимнәр әзерләү;

- инвестицион проектларны гамәлгә ашыру нәтижеләрен карау, тормышка ашырудагы уңышсызлыklarның сәбәпләрен анализлау.

Моннан тыш, районда инвестицион эшчәнлекне регламентлаучы һәм районның инвестицион жәлеп итүчәнлеген яхшыртучы норматив-хокукый актлар эшләнган һәм кабул ителгән.

Нурлат муниципаль районы һәм Нурлат шәһәре башлыгының 2014 елның 14 февралдә 22/1 номерлы карары белән Нурлат муниципаль районының Инвестицион декларациясе расланды. Декларация инвесторлар һәм жирле хакимият органнары арасында хокукый мөнәсәбәтләр урнаштыру принципларын билгели, жирле үзидарә органнары компетенциясе чикләрендә инвестицияләр яклауны гарантияли.

Муниципаль берәмлекләр түбәндәге чараларны гамәлгә ашыру өчен жаваплы:

- төзелешкә рөхсәт алу һәм территорияль планлаштыру;

- жир кишәрлекләрен һәм күчемсез милек объектларын кадастр исәбенә кую;

- электр челтәрләренә тоташтыру (технологик тоташтыру) ;

- газ челтәрләренә тоташтыру (технологик тоташтыру).

Төзелешкә рөхсәт алу-эшқуарлар өчен авыр мәсьәлә. Монда бурычлар аңлаешлы: планлаштыру буенча документлар эзерләүне гадиләштерергә, проектлау һәм төзелеш вакытын кыскартырга, шул исәптән электрон сервислар хисабына да.

Нурлат районы-Татарстан Республикасының көньяк өлешендә урнашкан иң эре районнарының берсе.

Районның икътисади-географик хәле-беренче чиратта, республиканың башка районнарына карата урнашуы, икътисади үзәкләргә, ресурс базаларына һәм транспорт элементларен гамәлгә ашыруның уңайлылыгы әлеге территорияне үстерүнең мөһим факторы булып тора. Ул нефть ятмалары, бентонит һәм керамзит балчыгы чыгарылган, көньяк өлешендә ятучы кара жир зонасы булып тора. Урман массивларының гомуми мәйданы 98,8 мең га тәшкил итә, авыл хужалыгы жирләре 117 мең га, шул исәптән сөрүлек жирләре 87,4 мең га.

Составына Нурлат муниципаль районы кергән Әлмәт икътисадый зонасы стратегик үсешенә өстенлекле юнәлешләре булып авыл хужалыгын интенсификацияләү һәм авыл хужалыгы продукциясен эшкәртү, жиңел сәнәгатне (текстиль һәм тегү производствосын) үстерү, хезмәт күрсәтү өлкәсен үстерү (кунакханә сервисын, су һәм аграр туризмны үстерү), агач эшкәртү, төзелеш материалларын житештерү, балык хужалыгын үстерү санала.

Шул ук вакытта кайбер конкурент өстенлекләре дә бар:

- районның үсеш алган транспорт инфраструктурасы, аның нигезен тимер юл транспорты тәшкил итә , шулай ук федераль һәм төбәк автомобиль юллары челтәре бар;

- алга киткән авыл хужалыгы житештерүчәнлегә;

- чагыштырмача уңай һава шартлары, уңдырышлы туфрак булу;

- эре икътисадый үзәкләргә (Казан, Ульяновск, Самара, Тольятти, Дмитровград, Чистай, Әлмәт, Түбән Кама, һ.б.) караганда файдалы географик урнашуы авыл хужалыгы продукциясен саклау өчен инфраструктура булдыру һәм үстерү, аны эшкәртү, консервлау, азык-төлек продуктлары житештерү һәм федераль сәүдә челтәрләрен дә кертеп эзер продукцияне логистика белән тәмин итү өчен, куллану үзәкләре булдыра.

Нурлат районында кече һәм урта эшмәкәрлекне үстерүнең өстенлекле юнәлешләре булып:

1.Төзелеш материаллары житештерү (кирпеч, бетон, брусчатка, металл профиль, профнастил һ.б.).

2. Агач эшкәртү, шул исәптән беренчел һәм икенчел рәвештә агач материаллары (агач материаллары, шпон, мебель, столяр-төзелеш эшләнмәләре һ.б.) эшкәртелә.

3. Нефть сервисы предприятиеләрен үстерү. Нефть сервисы хезмәтләре исемлеген киңәйтү һәм аларны Россия һәм чит ил базарларына чыгару.

4. Хезмәт күрсәтү һәм социаль өлкәдә хезмәт күрсәтү, көнкүреш хезмәтләре, жәмәгать туклануы, күнел ачу һәм ял итү, медицина һәм мәгариф хезмәтләре күрсәтү буенча, мәктәпкәчә тәрбияне, транспорт хезмәтләрен дә кертеп, эшмәкәрлек.

5. Авыл хужалыгы продукциясе житештерүдә эшмәкәрлек (сөт, ит, балык, яшелчә, жиләк-жимеш, бөртекле һәм май культуралары һ.б.).

6. Шикәр житештерү калдыкларыннан продукция житештерү. Кулланучыларга сату максатлары өчен продукцияне саклау һәм төргәкләү. Гранулалы терлек азыгы, катнаш азык житештерү белән калдыкларны эшкәртүне оештыру һәм башкалар.

7. Азык сәнәгатен үстерү, шул исәптән:

7.1. Сөт продуктлары, сыр, атланмай, сөт консервлары житештерүне дә кертеп, сөт эшкәртү сәнәгатен үстерү.

7.2. Колбаса эшләнмәләре, ярымфабрикатлар (котлетлар, пилмән һәм тд житештерүне дә кертеп, ит сәнәгатен үстерү.)

7.3. Жиләк-жимеш, яшелчә продукциясен эшкәртү.

7.4. Бөртекле, кузаклы һәм май культураларын эшкәртү, шул исәптән ярма, он, көнбагыш мае житештерү, продукцияне консервацияләү һәм фасовкалау тора.

2019-2023 елларга Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районында кече һәм урта эшкуарлыкка ярдәм күрсәтү муниципаль программасының төп чаралары исемлеге Кушымтада китерелгән.

5. КУЭ ПРОГРАММАСЫН РЕСУРСЛАР БЕЛӘН ТӘЭМИН ИТҮ

Финанс, матди-техник, табигать, хезмәт ресурсларына һәм аларны каплау чыганаclarына ихтыяж кече һәм урта эшмәкәрлекне үстерүнең сайланган юнәлешләренә туры китереп билгеләнде.

Программаны ресурслар белән тәэмин итү бюджет һәм бюджеттан тыш чыганаclarдан бирелүче акча тәшкил итә. Бюджет чыганаclarы чираттагы финанс елына һәм план чорына Татарстан Республикасы һәм муниципаль берәмлек бюджетында каралган акчалар, шулай ук кече һәм урта эшкуарлык субъектларына дәүләт ярдәме чараларын гамәлгә ашыруга Россия Федерациясе бюджетыннан конкурс нигезендә бүлеп бирелә торган акчаларны (конкрет суммалар күрсәтмичә мөмкин чыганаc буларак фаразлана) үз эченә ала.

Бюджеттан тыш чыганаclar-коммерция банклары акчалары (кредит ресурслары) һәм аларны финанслау бюджеттан тыш чыганаclarдан гамәлгә ашырыла торган оешмалар исәбеннән катнашучылар акчалары (мөмкин булган акча чыганагы буларак фаразлана).

Программаны финанслау чыганакалары еллар буенча, мең сум.

Финанслау чыганагы	Гомуни сумма	Шул исәптән еллар буенча				
		2019	2020	2021	2022	2023
Федераль бюджет	-	-	-	-	-	-
Республика бюджеты	100000,0	20000,0	20000,0	20000,0	20000,0	20000,0
Район бюджеты	-	-	-	-	-	-
БАРЛЫГЫ	100000,0	20000,0	20000,0	20000,0	20000,0	20000,0

Өлеге Программа чараларын финанслау күләме ел саен тиешле елга Нурлат муниципаль районы бюджеты проектын формалаштырганда төгәлләштерелергә тиеш.

Региональ һәм федераль бюджет акчалары күләме ел саен кече һәм урта эшкуарлыкны үстерүгә ярдәм кысаларында Татарстан Республикасы профильле министрлыкларының конкурс нигезендә сайлап алу нәтижәләре буенча билгеләнә.

6. Югалтуларны бәяләү, аларны киметү буенча чаралар

Муниципаль берәмлекнең социаль-икътисадый үсешен анализлау нигезендә соңгы елларда муниципаль берәмлекнең социаль - икътисадый үсешенә турыдан-туры бәйлә төп мөмкин булырдай югалтулар ачыкланды.

Эчке мөмкин булган тискәре күренешләр:

- 1) программаны тормышка ашыру процессын оештыру һәм идарә итүнең нәтижәсезлеге;
- 2) бюджет акчаларын нәтижәсез файдалану;
- 3) Программа чараларын нәтижәле гамәлгә ашыру өчен кирәкле урта һәм югары звено кадрларының һөнәри дәрәжәсе житәрлек түгел;
- 4) программаны гамәлгә ашыру барышында ведомствоара координациянең булмавы яисә житәрлек булмавы;
- 5) "арзанлы" кредит ресурсларын жәлеп итү буенча чикләүләр, шул исәптән милекчеләрнең кредитларын югалту аркасында.

Эчке рисклар белән идарә итү чаралары:

- 1) Программа нигезләмәләрен һәм чараларын гамәлгә ашыру белән идарә итү һәм контрольдә тотуның нәтижәле системасын эшләү һәм гамәлгә кертү, бюджет акчаларын куллануның нәтижәлелеген бәяләү;
- 2) дәүләт программасын гамәлгә ашыруның нәтижәлелеге һәм уңышлылығы мониторингы;
- 3) кадрларны укыту һәм белемнәрен күтәрү;
- 4) муниципаль программаны гамәлгә ашыру барышында ведомствоара координацияләү чараларын эшләү;

5) кредит учреждениеләре, эшмәкәрлеккә ярдәм фонды, Татарстан Республикасының Гарантия фонды белән “арзанлы” кредит ресурсларын жәлеп итүнең альтернатив механизмнарын бергәләп эшләү һәм гарантияләр биру.

Тышкы мөмкин булган уңышсызлыklar:

1) икътисадый үсеш темпларын киметү (илнең үсеше масштабында республиканың әһәмиятен киметү, табиғый монополияләр хезмәтләренә тарифларның еллык үсеше һ. б.);

2) эчке һәм тышкы конъюнктура начарлану, инфляцияне көчәйтү, банк системасы кризисы, муниципаль программаны финанслау күләмен киметү, тулы финанслау булмау, бизнесны үстерүгә әйләнештәге акчалар житмәү һәм кредит ресурслары белән чикләннгән булу;

3) муниципаль берәмлектә социаль-демографик хәл (хезмәткә сәләтле хезмәт ресурслары дефициты);

4) табиғый характердагы куркынычлы нәтижәләр.

5) кече эшмәкәрлек субъектларының (техник, житештерү, финанс) базасы зәгыйфь булу.

Тышкы мөмкин булган уңышсызлыklar белән идарә итү чаралары:

1) муниципаль программа үтәләшенең тышкы һәм эчке мохитенә комплекслы анализ үткәрү, кирәк булганда муниципаль программа чараларын бәяләү һәм сайлап алу критерийларын янадан карау;

2) микрокредитлаштыру үсешен стимуллаштыру, микрофинанс оешмалары челтәрен киңәйтү, кредит продуктларын киңәйтү, шәхси инвесторлар өчен муниципаль программа чараларының инвестицион жәлеп итүчәнлеген арттыру буенча чаралар әзерләү һәм уздыру;

3) муниципаль программаның максатчан күрсәткечләренә ирешүгә йогынты ясый торган тискәре факторлар туганда муниципаль программага оператив үзгәрешләр кертү;

4) кадрлар әзерләү һәм янадан әзерләү;

5) район икътисадын үстерү юнәлешләрен диверсификацияләү.

7. ПРОГРАММАНЫҢ ПЛАНЛАШТЫРЫЛГАН ИКЪТИСАДЫЙ НЭТИЖӘЛЕЛЕГЕ, ПРОГРАММА БЕЛӘН ИДАРӘ ИТҮ ҺӘМ ГАМӘЛГӘ АШЫРУНЫ КОНТРОЛЬДӘ ТОТУ

Программаның максатларына ирешү һәм бурычларын хәл итү түбәндәге нәтижәләргә ирешергә мөмкинлек бирәчәк:

- Нурлат муниципаль районында икътисадый һәм социаль тотрыклылык элементларының берсе буларак кече эшкүарлык булдыруны һәм тотрыклы эшчәнлеген стимуллаштыра торган уңай икътисадый мохит формалаштыру;

- кече бизнеска салым һәм административ йөкләнешне оптимальләштерергә;

- милек хокукларын яклау;

- эшмәкәрлек эшчәнлеген легальләштерергә;

- кече эшмәкәрлек секторына инвестицияләрне стимуллаштыру һәм жәлеп итү;

- товар базарын көндөшлөккө сәлөттө продукция һәм жирле производство хезмәтләре белән баетуны тәмин итү;

- кече һәм урта эшкуарлык субъектларының көндөшлөккө сәлөттөлөгән арттыру;

- яңа эшләнмәләргә стимуллаштыру һәм яңа технологияләргә үзләштерүдә ярдәм итү;

- КУЭ субъектлары тарафыннан мәгълүмати технологияләр куллануны киңәйтү;

- кече эшмәкәрлекнең социаль җаваплылыгын арттыру;

- эшмәкәрлек эшчәнлегә белән кызыксынуны арттыру хисабына халыкның эшлекле активлыгын үстөрөргә;

- КУЭка ярдәм инфраструктурасын үстөрү;

- КУЭ үсешен тоткарлый торган административ киртәләргә һәм каршылыкларны бетерүдә ярдәм итүгә юнәлдерелгән механизмнарны үстөрөргә мөмкинлек бирчәк.

Программа чараларын гамәлгә ашыру нәтижәсендә 2019-2023 елларда түбәндәгә күрсәткечләргә ирешү күздә тотыла:

- шәхси эшмәкәрләргә дә кертеп, кече һәм урта эшмәкәрлек өлкәсендә эшлөүчеләр санын 4,7% ка арттыру;

- районның тулай территорияль продуктында кече һәм урта эшмәкәрлек өлөшүн 2018 ел дәрәжәсенә карата 16,7 % ка арттыру;

- кече һәм урта предприятиеләр санын 4,7 % ка арттыру;

- шәхси эшмәкәрләр, шул исәптән үзмәшгульләр санын 6,8 процентка арттыру;

Программаны гамәлгә ашыру дәвамында әлегә күрсәткечләр төзөтеләргә мөмкин.

Программаны гамәлгә ашыру нәтижәсендә барлыкка килгән социаль һәм икътисадый нәтижәләр Нурлат муниципаль районының социаль-икътисадый үсешенә уңай йогынты ясаячак.

Бюджет акчаларын тоту нәтижәлөлөгән бәялөү программаның максатчан индикаторларын һәм күрсәткечләргән куллану нигезендә башкарылачак.

Программаны гамәлгә ашыру хисабына планлаштырылган күрсәткечнең ирешелгән дәрәжәсә нәтижәлөлөк дигәндә аңлашыла, ул күрсәткечләргән факттагы әһәмиятен аларның план күрсәткечләргә белән чагыштырырга мөмкин.

Программа чараларын тормышка ашыру тискәргә экологик нәтижәләргә китермәячәк.

Программаны гамәлгә ашыруда жирле үзидарә органнары, эшкуарлыкка ярдәм инфраструктурасын оештыру, мәгариф учреждениеләргә катнаша. Башкаручылар билгеләнгән чараларны вакытында үтәү, куелган бурычларны уңышлы хәл итү, бүлөп бирелгән акчаларны рациональ файдалану өчөн җаваплы.

Программаны тормышка ашыру белән идарә итүгә Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының территорияль үсеш бүлөгә башкара.

Территорияль үсеш бүлөгә:

- Программа чараларын планлаштыруны, үзара хезмэттэшлекне, координациялэүне һәм гамәлгә ашыруны контрольдә тотуны оештыра;

- программа чаралары исемлеген, максатчан индикаторлар һәм программаның нәтижәлелеге күрсәткечләрән, чаралар буенча чыгымнар һәм аны башкаручыларның составын эзерлэүне һәм төгәлләштерүне гамәлгә ашыра;

- программаны гамәлгә ашыруның барышы турында хисап тоту һәм тиешле республика министрлыкларына билгеләнгән тәртиптә хисап тоту.

Программаны тормышка ашырганда территорияль үсеш бүлеге аның чараларын башкаручылар белән хезмэттэшлек итә. Программа чараларын башкаручылар чараларны вакытында һәм сыйфатлы итеп үтәү, аны тормышка ашыруга бүлеп бирелә торган финанс чараларын рациональ һәм максатчан файдалану өчен җаваплы.

Нурлат муниципаль районында эшмәкәрлек үсеше программасы күрсәткечләрәнә ирешүнең нәтижәләре ел саен район Башлыгының районның социаль-иқътисадый үсеше нәтижәләре турындагы хисабына кертелә.

**2019-2023 ЕЛЛАРГА ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ НУРЛАТ МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫНДА КЕЧЕ
 ҺӘМ УРТА ЭШКУАРЛЫККА ЯРДӘМ КҮРСӘТҮ МУНИЦИПАЛЬ ПРОГРАММАСЫНЫҢ ТӨП
 ЧАРАЛАРЫ ИСЕМЛЕГЕ**

Тәр тип сан ы	Чаралар исемлеге	Чараларны үтәүнең нәтижәлелеге	Программа чараларын башкаручы	Төп чараларны үтәү сроклары	Финанслау чыганакалары
1. Кече эшмәкәрлекне нәтижәле үстерү өчен хокукый базаны камилләштерү һәм административ киртәләрне киметү					
1.1	Дәүләт һәм муниципаль контрольне гамәлгә ашырганда кече һәм урта эшмәкәрлек субъектларының хокукларын яклау	2008 елның 12 декабрдәге 294-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә вәкаләтле дәүләт һәм муниципаль контроль органнары тарафыннан кече һәм урта эшкуарлык субъектлары эшчәнлегенә карата законнарны үтәүне тәмин итү	Нурлат шәһәр прокуратурасы (киләшү буенча); Нурлат муниципаль районы эшмәкәрләр советы (киләшү буенча).	2019-2023 еллар	Агымдагы финанслау
1.2	Кече эшкуарлык өлкәсендә закон һәм норматив– хокукый актлар проектларына тәкъдимнәр әзерләү, гамәлдәге норматив-хокукый актларга үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында тәкъдимнәр әзерләү	Кече эшмәкәрлекне үстерүнең хокукый базасын камилләштерү. Шулай икән кече эшкуарлыкка ярдәм итү, яна төзелгән кече эшкуарлык субъектларын теркәгәндә административ киртәләрне киметү, коммерциячел күчмәсез милекне теркәү һәм башкалар буенча тәкъдимнәр әзерләнде.	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының территорияль үсеш бүлеге; Нурлат муниципаль районының "Финанс-бюджет палатасы" МКУ; "Нурлат муниципаль районы Мөлкәт һәм жир мөнәсәбәтләре палатасы" МКУ; Башкарма комитетның төзелеш һәм инфраструктура үсеше бүлеге. Нурлат муниципаль	2019-2023 еллар	Агымдагы финанслау

Тәр тип сан ы	Чаралар исемлеге	Чараларны үтәүнең нәтижелелеге	Программа чараларын башкаручы	Төп чараларны үтәү сроклары	Финанслау чыганаclarы
			районының архитектура һәм шәһәр төзелеше бүлеге.		
1.3	Эшмәкәрлек өлкәсендә муниципаль дәрәжәдә норматив-хокукый база булдыру	Кече эшкуарлык өлкәсендә оештыру һәм башка чараларның нәтижелелеген арттыруга юнәлдерелгән муниципаль норматив-хокукый актлар кабул ителде.	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының территорияль үсеш бүлеге; Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының юридик бүлеге; Нурлат муниципаль районы Советы	2019-2023 еллар	Агымдагы финанслау
1.4	Коррупциягә каршы көрәшкә юнәлдерелгән чараларны камилләштерү турында тәкъдимнәр әзерләү	Коррупциягә каршы тәртипнең уңай тәҗрибәсен гомумиләштерү һәм тарату, эшкуарларның коррупция фактларына каршы көрәшне арттыру, бизнес алып баруның этик дәрәжәсен күтәрү, кече эшмәкәрлек субъектларының хокукларын һәм мәнфәгатьләрен яклау буенча эш башкарылды	Нурлат муниципаль районы Советы; Нурлат муниципаль районының юридик бүлеге; Нурлат муниципаль районы эшмәкәрләр советы (киләшү буенча	2019-2023 еллар	Агымдагы финанслау
1.5	Муниципаль берәмлек территориясендә көндәшлекне үстерү һәм эшкуарлыкка ярдәм итү чараларын гамәлгә ашыру	Нурлат муниципаль районында көндәшлекне үстерү программалары тормышка ашырыла.	Нурлат муниципаль районы Советы; Нурлат муниципаль районы Башкарма комитеты; Нурлат муниципаль районының авыл хужалыгы һәм азык-төлек идарәсе.	2019-2023 еллар	Агымдагы финанслау

Тәр тип сан ы	Чаралар исемлеге	Чараларны үтәүнең нәтижәлелеге	Программа чараларын башкаручы	Төп чараларны үтәү сроклары	Финанслау чыганақлары
1.6	Муниципаль берәмлек территориясендә авылда кече эшқуарлықны үстерү чараларын гамәлгә ашыру	2018-2020 елларга Нурлат муниципаль районында авыл хужалыгы кооперациясен үстерүнең муниципаль программасы тормышка ашырыла.	Нурлат муниципаль районы Советы; Нурлат муниципаль районы Башкарма комитеты; Нурлат муниципаль районының авыл хужалыгы һәм азык-төлек идарәсе.	2019-2020еллар	Агымдагы финанслау
2. Кече эшмәкәрлек субъектларына финанс-кредит һәм мөлкәт ярдәме күрсәтү					
2.1	Кече эшмәкәрлек субъектларына кече һәм урта эшқуарлықка кредит бирү системасын үстерүгә юнәлдерелгән федераль һәм республика программаларында катнашуда ярдәм итү	Федераль һәм республика программаларында катнашучы кече эшмәкәрлек субъектлары санын арттыру. Кече эшмәкәрлек субъектларына программаларда катнашу өчен документлар әзерләүдә ярдәм күрсәтелде.	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының территорияль үсеш бүлеге	2019-2023 еллар	Агымдагы финанслау
2.2	Кече һәм урта эшмәкәрлек секторы вәкилләре өчен финанс ресурсларының һәркем өчен мөмкин булуы һәм кыйммәт булуы проблемасын хәл итү	Финанс ярдәме алганда консультация ярдәме күрсәтелде кече һәм урта эшқуарлық субъектларына, шул исәптән кредитлашуга ярдәм итү фондларына (Гарантия фонды), эшқуарлық финансларының микрофинанс оешмаларына мөрәжәгать итү, жиһазлар сатып алуға лизинг килешүләре төзегәндә дәүләт ярдәме чараларын алу.	Территорияль үсеш бүлеге Нурлат муниципаль районы башкарма комитеты, кече һәм урта эшмәкәрлек субъектларына ярдәм инфраструктурасын барлықка китерүче республика оешмалары белән берлектә.	2019-2023 еллар	Агымдагы финанслау
2.3	Кече һәм урта эшқуарлық субъектларына муниципаль	Файдаланылмый торган яки нәтижәсез файдаланыла торган	Нурлат муниципаль районының «Мөлкәт һәм жир	2019-2023 еллар	Агымдагы финанслау

Тәр тип сан ы	Чаралар исемлеге	Чараларны үтәүнең нәтижелелеге	Программа чараларын башкаручы	Төп чараларны үтәү сроклары	Финанслау чыганакалары
	инфраструктураның файдаланылмый торган яки нәтижәсез файдаланылмый торган объектларына керә алуны тәэмин итү.	муниципаль мөлкәт исемлеге (шул исәптән жир кишәрлекләре) өстенлекле тармакларда эшчәнлекне гамәлгә ашыру максатларында кече эшмәкәрлек субъектларына хужалык алып бару, аннан файдалану өчен билгеләнгән максатта тапшыру. Исемлек ачык массакуләм мәгълүмат чараларында урнаштырылган. Эшкуарларга үткәрелә торган тендерлар, аукционнар, шулай ук милекне электрон һәм басма массакуләм мәгълүмат чараларында бирү шартлары турында мәгълүмат бирү үткәрелә.	мөнәсәбәтләре палатасы» МКУ.		
2.4	Өстенлекле эшчәнлек төрләре белән шөгылләнүче кече һәм урта эшмәкәрлек субъектларына, шулай ук социаль юнәлешле кече эшмәкәрлек субъектларына муниципаль торак булмаган биналарны һәм жир кишәрлекләрен биләү, алардан файдалану өчен ташламалы тәртип куллану	Эшчәнлекнең өстенлекле төрләрен үстерүгә ярдәм итү максатларында кече һәм урта эшкуарлык субъектларына муниципаль торак булмаган биналарны һәм жир кишәрлекләрен биләү, файдалану өчен бирүнең ташламалы тәртибе кулланыла.	Нурлат муниципаль районы "Мөлкәт һәм жир мөнәсәбәтләре палатасы» МКУ; Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының юридик бүлеге.	2019-2023 еллар	Агымдагы финанслау
2.5	Кече эшмәкәрлекне, шул исәптән социаль эшкуарлыкны үстерү өчен уңай шартлар тудыру максатларында салым ставкалары зурлыгына төзәтмәләр кертү турында	Кече бизнес субъектлары эшчәнлеге өчен оптималь салым мохите булдыру. Салым ставкаларын корректировкалау турында	Нурлат муниципаль районы "Мөлкәт һәм жир мөнәсәбәтләре палатасы» МКУ; Нурлат муниципаль	2019-2023 еллар	Агымдагы финанслау

Тәр тип сан ы	Чаралар исемлеге	Чараларны үтәүнең нәтижәлелеге	Программа чараларын башкаручы	Төп чараларны үтәү сроклары	Финанслау чыганаclarы
	тәкъдимнәр эшләү.	норматив-хокукый актлар кабул ителде.	районының " Финанс-бюджет палатасы «МКУ; Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының территорияль үсеш бүлеге.		
2.6	Муниципаль районның торак пунктларына пассажирлар йөртүне гамәлгә ашыручы кече һәм урта эшкуарлык субъектларына субсидияләр бирү тәртибе турында	Нурлат муниципаль районы чикләрендә пассажирлар йөртүне гамәлгә ашыручы кече һәм урта эшмәкәрлек субъектларын стимуллаштыру һәм жәлеп итү.	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының төзелеш һәм инфраструктура үсеше бүлеге.	2019-2023 еллар	Агымдагы финанслау
2.7	КФХ, шәхси эшмәкәр, гайлә фермалары төзүгә, шул исәптән жир участоклары һәм биналарны рәсмиләштерүдә ярдәм итү юлы белән авылда эшкуарлыкны үстерүгә ярдәм итү.	Кече эшкуарлык субъектларына документлар әзерләүдә ел саен кимендә 5 кече эшмәкәрлек субъектына ярдәм күрсәтелде.	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының территорияль үсеш бүлеге; Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының юридик бүлеге; Нурлат муниципаль районы "Мөлкәт һәм жир мөнәсәбәтләре палатасы»МКУ; Нурлат муниципаль районының авыл хужалыгы һәм азык-төлек идарәсе.	2019-2023 еллар	Агымдагы финанслау
2.8	Яшь КУЭ ярдәм бирү юлы белән максатчан грантлар бирү. (шул исәптән яңа эш башлаган фермерлар авыл хужалыгы кооперативларын төзү, гайлә фермаларын үстерү)	Ел саен 5 кече эшмәкәрлек субъектына максатчан грантлар алуға документлар әзерләүдә ярдәм күрсәтелде.	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының территорияль үсеш бүлеге; Нурлат муниципаль районының авыл хужалыгы һәм азык-төлек идарәсе.	2019-2023 еллар	Агымдагы финанслау
2.9	Кече һәм урта эшкуарлык субъектларына файдаланылмый торган «Төрнәс» муниципаль	"Төрнәс" сәнәгать мәйданчыгына кече һәм урта эшмәкәрлек субъектлары жәлеп ителде.	Нурлат муниципаль районы Мөлкәт һәм жир мөнәсәбәтләре палатасы»	2019-2020 еллар	Агымдагы финанслау

Тәр тип сан ы	Чаралар исемлеге	Чараларны үтәүнең нәтижелелеге	Программа чараларын башкаручы	Төп чараларны үтәү сроклары	Финанслау чыганаclarы
	сәнәгать майданчыгы объектларына керү мөмкинлеген тәмин итү	Эшчәнлек алып бару өчен житештерү майданнарының 80% тан артыграгы кулланыла.	МКУ; Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының территорияль үсеш бүлеге.		
2.10	«Төрнәс» муниципаль сәнәгать майданчыгы житештерү майданнарын бирүнең ташламалы тәртибен куллану	"Төрнәс" сәнәгать майданчыгына кече һәм урта эшмәкәрлек субъектлары жәлеп ителде. Эшчәнлек алып бару өчен житештерү майданнарының 80% тан артыграгы кулланыла.	Нурлат муниципаль районының «Мөлкәт һәм жир мөнәсәбәтләре палатасы» МКУ.	2019-2023 еллар	Агымдагы финанслау
2.11	Кече эшмәкәрлек субъектларын муниципаль заказны үтәүгә жәлеп итү	Муниципаль заказлар буенча конкурслар һәм аукционнар үткәргәндә сатып алулар планы һәм сатып алу документлары сатып алуларның өстенлекле үткәрелүен исәпкә алып төзелә, аларда КУЭ субъектлары гына катнаша.	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының муниципаль заказлар бүлеге.	2019-2023 еллар	Агымдагы финанслау
2.12	Кече эшмәкәрлек субъектларын эшләргә, хезмәтләргә башкаруга, район заказчылары өчен товарлар китерүгә жәлеп итү	Нурлат муниципаль районы заказчыларына сатып алуларны өстенлекле итеп үткәрү турында тәкъдим хатлары әзерләнде һәм жибәрелде, аларда КУЭ субъектлары гына катнаша.	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының территорияль үсеш бүлеге.	2019 ел	Агымдагы финанслау
2.13	Файдаланылмый торган яки нәтижәсез файдаланыла торган күчәмсез мөлкәт һәм жир кишәрлекләре исемлеген формалаштыру	Файдаланылмый торган яки нәтижәсез файдаланыла торган күчәмсез милек һәм жир кишәрлекләре һәм милекчеләр тарафыннан сату яки арендага бирү өчен тәкъдим ителә торган жир кишәрлекләре исемлеге формалаштырылды һәм актуаль	Нурлат муниципаль районының «Мөлкәт һәм жир мөнәсәбәтләре палатасы» МКУ.	2019-2023 еллар	Агымдагы финанслау

Тәр тип сан ы	Чаралар исемлеге	Чараларны үтәүнең нәтижелелеге	Программа чараларын башкаручы	Төп чараларны үтәү сроклары	Финанслау чыганакалары
		хәлдә саклана. Файдаланылмый торган күчемсез милекне әйләнешкә кертү.			
2.14	Сатып алу кыен булган, аз халыклы пунктларда беренче кирәкле товарлар белән ваклап сатуны гамәлгә ашыручы кече һәм урта эшмәкәрлек субъектларына транспорт чыгымнарын каплау	Сатып алу кыен булган, халык аз яши торган пунктларда беренче кирәкле товарлар белән ваклап сату итүче кече һәм урта эшкуарлык субъектларына ел саен чыгымнарны каплау гамәлгә ашырыла.	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының территориаль үсеш бүлеге.	2019-2023 еллар	Агымдагы финанслау
3. Кече эшкуарлыкка мәгълүмати-консультацион ярдәм					
3.1	Нурлат муниципаль районы территориясендә дә, башка районнар территориясендә дә, шул исәптән он-лайн семинарлар уздыруга ярдәм итү, кече эшкуарлык субъектлары эшен оештыру һәм бизнес алып бару мәсьәләләре буенча видеоконференция режимында семинарлар уздыруга булышлык күрсәтү.	Кече эшкуарлык субъектларының эшен оештыру һәм бизнес алып бару мәсьәләләре буенча видеоконференция режимында 400дән артык семинар үткәрелде, шул исәптән он-лайн семинарлар да.	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының территориаль үсеш бүлеге; Нурлат муниципаль районының авыл хужалыгы һәм азык-төлек идарәсе.	2019-2023 еллар	Агымдагы финанслау
3.2	Кече эшмәкәрлек субъектлары, районның жирле үзидарә органнары катнашында " түгәрәк» өстәлләр, конференцияләр үткәрү	Кече эшкуарлык субъектларының һәм жирле үзидарә органнарының үзара хезмәттәшлеге жайга салынган, эшкуарлыкны үстерүнең актуаль мәсьәләләре каралды һәм уртак тәкъдимнәр һәм аларны хәл итү турында тәкъдимнәр эшләнде, эшкуарлар контрольлек итүче, күзәтчелек һәм хокук саклау органнары эшчәнлеге, шулай ук закон өлкәсендәге үзгәрешләр турында	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының территориаль үсеш бүлеге; Нурлат муниципаль районы эшмәкәрләр советы (киләшү буенча).	2019-2023 еллар	Агымдагы финанслау

Тәр тип сан ы	Чаралар исемлеге	Чараларны үтәүнең нәтижәлелеге	Программа чараларын башкаручы	Төп чараларны үтәү сроклары	Финанслау чыганакалары
		<p>мәгълүмат алды. 4 «түгәрәк» өстәл, конференция үткәрелде. Эшмәкәрләрнең муниципаль хакимият органнарына ышанычы һәм эшлекле активлыгы үсеше.</p>			
	<p>Эшқуарларга кече һәм урта эшқуарлык субъектларын теркәү һәм эшқуарлык эшчәнлеген алып бару мәсьәләләре буенча адреслы консультация һәм юридик ярдәм күрсәтү</p>	<p>Кече һәм урта эшмәкәрлек субъектларына консультатив һәм юридик ярдәм күрсәтелде.</p>	<p>Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының территорияль үсеш бүлеге; Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының юридик бүлеге.</p>	<p>2019-2023 еллар</p>	<p>Агымдагы финанслау</p>
<p>3.3</p>	<p>Нурлат муниципаль районының рәсми сайтында «КУЭ»бүлеген камилләштерү һәм үстерү.</p>	<p>Нурлат муниципаль районы сайтында «КУЭ»бүлеге актуаль хәлдә тотыла. Нурлат муниципаль районы сайтында эшқуарлыкны үстерү аңа ярдәм итү программалары, кече һәм урта эшқуарлык субъектларына ярдәм инфраструктурасын барлыкка китерүче оешмалар турында, кече эшқуарлык өлкәсендә белем бирү программалары турында мәгълүмат урнаштырылган, кече һәм урта эшқуарлыкка ярдәм итү, халыкның үзмәшгульлеге, шулай ук кече һәм урта эшқуарлыкны үстерү өчен кирәкле башка мәгълүмати, статистик, хокукий, икътисадый мәгълүмат урнаштырылган.</p>	<p>Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының территорияль үсеш бүлеге.</p>	<p>2019-2023 еллар</p>	<p>Агымдагы финанслау</p>

Тәр тип сан ы	Чаралар исемлеге	Чараларны үтәүнең нәтижәлелеге	Программа чараларын башкаручы	Төп чараларны үтәү сроклары	Финанслау чыганакалары
3.4	Нурлат муниципаль районының кече һәм урта эшмәкәрлек субъектлары турында мәгълүматлар базасын алып бару	Кече һәм урта эшкүарлык субъектлары турында мәгълүматлар базасы, гамәлгә ашырыла торган эшчәнлек төрләре турында мәгълүмат, элементә өчен мәгълүмат булдырылды һәм актуаль хәлдә саклана. Кече һәм урта эшмәкәрлек субъектлары эшчәнлеген кооперация өчен шартлар тудырылган.	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының территориаль үсеш бүлеге.	2019-2023 еллар	Агымдагы финанслау
3.5	Кече һәм урта эшкүарлык субъектларының товарлар (эшләр, хезмәт күрсәтүләр) әйләнеше турында мәгълүматлар базасын алып бару	Кече һәм урта эшкүарлык субъектлары тарафыннан житештерелә торган һәм сатып алына торган товарлар (эшләр, хезмәтләр), шул исәптән Россия Федерациясе субъектларынан һәм чит илләрдән кертелә торган продукция турында мәгълүмат базасы булдырылды.	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының территориаль үсеш бүлеге.	2019-2023 еллар	Агымдагы финанслау
3.6	Авыл торак пунктлары халкына эшмәкәрлекнең кече формаларын оештыру мәсьәләләре буенча мәгълүмат житкерү.	Авыл торак пунктларының гражданныр жыенында катнашты. Хужалык итүнең кече формаларын оештыру, авыл хужалыгы производствосының ин кирәкле продукциясе, авыл хужалыгы житештерүенең һәм продукцияне эшкәртүнең перспектив юнәлешләре, авылда хужалык итүнең кече рәвешләренә ярдәм итү чаралары турында мәгълүмат житкерелде.	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының территориаль үсеш бүлеге; Нурлат муниципаль районының авыл хужалыгы һәм азык-төлек идарәсе.	2019-2023 еллар	Агымдагы финанслау
3.7	Кредит биру өлкәсендә кече һәм урта	Эшкүарларга РФ һәм ТР	Нурлат муниципаль районы	2019-2023 еллар	Агымдагы

Тәр тип сан ы	Чаралар исемлеге	Чараларны үтәүнең нәтижелелеге	Программа чараларын башкаручы	Төп чараларны үтәү сроклары	Финанслау чыганакалары
	эшмәкәрлек субъектларына ярдәм итүнең гамәлдәге чаралары турында мәгълүмат бирү, гарантия бирүне дә кертеп, процент ставкаларын, жиһазларны лизинглауны һәм һ. б. финанслау.	Хөкүмәте тарафыннан гамәлгә ашырыла торган ярдәм чаралары турында Кече һәм урта эшкуарлыкка ярдәм итү системасы аша хәбәр ителә	Башкарма комитетының территорияль үсеш бүлеге; Нурлат муниципаль районының авыл хужалыгы һәм азык-төлек идарәсе.		финанслау
3.8	Продукцияне сату базарларын киңәйтү мөмкинлекләре турында мәгълүмат бирү, шулай ук дөүләт һәм муниципаль сатып алуларга, электрон сәүдә майданчыкларын да кертеп, төрле электрон ресурслар ярдәмендә керү мөмкинлеген тәмин итү аша smb.tattis.ru һәм " Биржа майданчыгы»	Эшкуарларга гамәлдәге электрон сәүдә майданчыклары һәм продукцияне сату базарларын киңәйтүнең башка мөмкинлекләре турында мәгълүмат житкерелә	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының территорияль үсеш бүлеге; Нурлат муниципаль районының авыл хужалыгы һәм азык-төлек идарәсе.	2019-2023 еллар	Агымдагы финанслау
3.9	Эшмәкәрләргә гамәлдәге консультация бирү системасы, шул исәптән ярдәм үзәкләре, ресурс үзәкләре турында мәгълүмат бирү.	Консультация ярдәме күрсәтүнең гамәлдәге системасы турында мәгълүмат эшкуарларга житкерелә, шулай ук ачык рәвештә урнаштырылган һәм актуаль хәлдә тотыла	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының территорияль үсеш бүлеге; Нурлат муниципаль районының авыл хужалыгы һәм азык-төлек идарәсе	2019-2023 еллар	Агымдагы финанслау
3.10	Яшь эшкуарларны, актив яшьләрне укытуга, шулай ук гамәлдәге бизнесны үстерүгә һәм аларның нәтижелелеген арттыруга юнәлдерелгән бушлай белем бирү ресурслары системасы турында мәгълүмат бирү	Бушлай белем бирү ресурсларының гамәлдәге системасы турында мәгълүмат бирү үткәрелә. Мәгълүмат ачык рәвештә урнаштырылган һәм актуаль хәлдә тотыла.	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының территорияль үсеш бүлеге.	2019-2023 еллар	Агымдагы финанслау
3.11	Социаль юнәлешле кече һәм урта эшкуарлык субъектларына дөүләт ярдәменә гамәлдәге чаралары турында мәгълүмат бирү.	Дөүләт ярдәменә гамәлдәге чаралары турында мәгълүмат бирү үткәрелә. Социаль хезмәтләр белән тәмин итүчеләр реестрына	«Муниципаль учреждениеләргә хезмәт күрсәтү үзәге» МБУ; «Мәдәният үсеше үзәге»МБУ;	2019-2023 еллар	Агымдагы финанслау

Тәр тип сан ы	Чаралар исемлеге	Чараларны үтәүнең нәтижелелеге	Программа чараларын башкаручы	Төп чараларны үтәү сроклары	Финанслау чыганаclarы
		керүгә ярдәм күрсәтелә. Кече һәм урта эшмәкәрлек субъектларының ММИ Территориаль программаларын тормышка ашыруда катнашуына ярдәм күрсәтелә.	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының территориаль үсеш бүлеге.		
4. Эшмәкәрнең уңай имиджын һәм эшқуарлык турында уңай жәмәгәтьчелек фикерен формалаштыру					
4.1	Жирле массакүләм мәгълүмат чаралары аша эшмәкәрлекне актив пропагандалау, эшмәкәрлекне популярлаштыру, яшьләрне эшмәкәрлек эшчәнлеге нигезләренә өйрәтү, кече эшмәкәрлек субъектларының уңай тәҗрибәсе турында мәгълүмат бирү юлы белән оештырылды	Территориядә кече һәм урта эшмәкәрлекне стимуллаштыру, яшьләрне эшқуарлык структураларына жәлеп итү. Ел саен 4 мәгълүмати мәкалә, эшмәкәрлек эшчәнлеген популярлаштыру, үзмәшгульлекне популярлаштыруга юнәлдерелгән тапшырулар әзерләнде.	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының мәгариф бүлеге; Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының территориаль үсеш бүлеге; Массакүләм мәгълүмат чаралары (киләшү буенча).	2019-2023 еллар	Агымдагы финанслау
4.2	Эшмәкәрнең уңай имиджын булдыру: - массакүләм мәгълүмат чаралары аша; - «Ел эшқуары " конкурсына йомгак ясау»	Эшмәкәр имиджын арттыру. Жәмәгәтьчелекнең үзмәшгульлек формасы буларак эшмәкәрлек белән кызыксынуын арттыру. Халыкның эшлекле активлығын стимуллаштыру. Ел саен районның уңышлы эшмәкәрләре турында 4 статьядан да ким булмаган мәгълүматлар әзерләнде.	Эшмәкәр имиджын арттыру. Жәмәгәтьчелекнең үзмәшгульлек формасы буларак эшмәкәрлек белән кызыксынуын арттыру. Халыкның эшлекле активлығын стимуллаштыру. Ел саен районның уңышлы эшмәкәрләре турында 4 статьядан да ким булмаган мәгълүматлар әзерләнде.	2019-2023 еллар	Агымдагы финанслау

Тәр тип сан ы	Чаралар исемлеге	Чараларны үтәүнең нәтижәлелеге	Программа чараларын башкаручы	Төп чараларны үтәү сроклары	Финанслау чыганакалары
4.3	Нурлат муниципаль районының иң яхшы кече эшмәкәрлек субъектлары эшчәнлеге тәҗрибәсе турында мәгълүмати материаллар әзерләү.	Уңышлы эшләүче кече эшмәкәрлек субъектлары тәҗрибәсен тарату; кече эшмәкәрлекнең унай имиджын формалаштыру. Ел саен Нурлат муниципаль районының иң яхшы кече эшмәкәрлек субъектлары эшчәнлеге тәҗрибәсе турында 4 статьядан да ким булмаган мәгълүматлар әзерләнә.	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының территориаль үсеш бүлеге; Кече һәм урта бизнес вәкилләре (киләшү буенча); Массакүләм мәгълүмат чаралары (киләшү буенча).	2019-2023 еллар	Агымдагы финанслау
4.4	Кече һәм урта эшкуарлык субъектларының күргәзмә-ярминкә эшчәнлеген, жирле товар житештерүчеләр продукциясен үстерү.	Кече һәм урта эшкуарлык субъектлары житештергән продукция, товарлар, эшләр һәм хезмәтләр турында мәгълүмат бирү алып барыла. Күргәзмә-ярминкә чаралары үткәрелә. Эшлекле элементларне үстерүгә ярдәм күрсәтелде. Гражданның эшмәкәрлек белән кызыксынуы арта.	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының территориаль үсеш бүлеге; Нурлат муниципаль районы эшмәкәрләр советы (киләшү буенча); Кече һәм урта бизнес вәкилләре (киләшү буенча);	2019-2023 еллар	Агымдагы финанслау
4.5	Социаль эшкуарлыкны үстерү (гражданның аерым категорияләре)	Бала, инвалидларны, пенсионерларны карау буенча ялда булган эшсез гражданны, хатын-кызларны һөнәри әзерләү, яңадан әзерләү һәм аларның квалификациясен күтәрү оештырылды	«Нурлат шәһәре халыкны эш белән тәмин итү үзеге» (киләшү буенча) ДКУ; Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының территориаль үсеш бүлеге.	2019-2023 еллар	Агымдагы финанслау

Тәр тип сан ы	Чаралар исемлеге	Чараларны үтәүнең нәтижәлелеге	Программа чараларын башкаручы	Төп чараларны үтәү сроклары	Финанслау чыганақлары
4.6	Яшьләр арасында эшмәкәрлек эшчәнлеге нигезләре буенча район конкурсын, «Иң яхшы бизнес-план» һәм «Иң яхшы бизнес-идея» конкурсын оештыру һәм үткәрү	Ел саен яшьләр арасында «Иң яхшы бизнес-план» һәм «Иң яхшы бизнес-идея» район конкурслары үткәрелә	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының мәгариф бүлеге; Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының территорияль үсеш бүлеге.	2019-2023 еллар	Агымдагы финанслау
4.7	Өлкән сыйныф укучылары һәм техникум укучылары өчен уен һәм тренинг чаралары үткәрү, эшмәкәрлек буенча олимпиадалар, эшмәкәрлек өлкәсендә белем бирү курслары үткәрү юлы белән яшьләр арасында эшкуарлык эшчәнлеген популярлаштыру	Ел саен яшьләр арасында эшмәкәрлек эшчәнлеген популярлаштыруга юнәлдерелгән чаралар үткәрелә, Эшкуарлык өлкәсендә белем бирү курслары оештырылды.	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының мәгариф бүлеге; Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының яшьләр эшләре һәм спорт бүлеге.	2019-2023 еллар	Агымдагы финанслау
4.8	Яшь кешеләрне эшмәкәрлек эшчәнлегенә жәлеп итү. эшкуарлыкка дәүләт тарафыннан яшьләр эшкуарлыгына ярдәм итү программалары турында агитация материалларын тарату юлы белән.	Эшкуарлык эшчәнлеген һәм үзмәшгульлекне популярлаштыруга юнәлдерелгән мәгълүмат барлык уку йортларында да актуаль хәлдә урнаштырылган һәм хуплана.	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының мәгариф бүлеге; Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының яшьләр эшләре һәм спорт бүлеге; Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының территорияль үсеш бүлеге.	2019-2023 еллар	Агымдагы финанслау

Тәр тип сан ы	Чаралар исемлеге	Чараларны үтәүнең нәтижәлелеге	Программа чараларын башкаручы	Төп чараларны үтәү сроклары	Финанслау чыганақлары
4.9	Уңышлы эшмәкәрләр, бизнес һәм хақимият вәкилләре катнашында өлкән сыйныф укучылары, техникум укучылары, яшьләр белән мәғлүмати конференцияләр, түгәрәк өстәлләр үткәрү	Мәғлүмати конференцияләр, өлкән сыйныф укучылары, техникум укучылары, яшьләр белән түгәрәк өстәлләр үткәрелә.	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының мәғариф бүлеге; Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының яшьләр эшләрә һәм спорт бүлеге; Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының территорияль үсеш бүлеге.	2019-2023 еллар	Агымдагы финанслау
5. Кече эшмәкәрлек өчен квалификацияле кадрлар әзерләү					
5.1	Законнар үзгәрүгә бәйле рәвештә кече эшмәкәрлек мәсьәләләре буенча гамәли семинарлар үткәрү	Сәүдә, көнкүреш һәм башка хезмәтләр күрсәткәндә хоқуқ бозуларны булдырмау максатларында кече эшмәкәрлек субъектларына законнардагы үзгәрешләр турында мәғлүмат бирү. Практик семинарлар үткәрелә.	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының территорияль үсеш бүлеге; Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының юридик бүлеге; Нурлат муниципаль районы эшмәкәрләр советы (киләшү буенча)	2019-2023 еллар	Агымдагы финанслау

Тәр тип сан ы	Чаралар исемлеге	Чараларны үтәүнең нәтижелелеге	Программа чараларын башкаручы	Төп чараларны үтәү сроклары	Финанслау чыганакалары
5.2	Эшқуарларга персоналны укытуда ярдәм күрсәтү	Нурлат муниципаль районында Хезмәт, халыкны эш белән тәмин итү һәм социаль яклау үзәге аша кече эшмәкәрлек субъектлары өчен кирәкле һөнәрләр буенча укыту өчен юнәлеш.	«Нурлат шәһәре халыкны эш белән тәмин итү үзәге» (киләшү буенча) ДКУ;	2019-2023 еллар	Агымдагы финанслау
5.3	Эшқуарларга социаль-хезмәт мөнәсәбәтләре, хезмәтне саклау мәсьәләләре буенча методик һәм гамәли ярдәм күрсәтү	Хезмәт законнары өлкәсендә эшмәкәрлек структураларының белем дәрәжәсен күтәрү Эшмәкәрләр мөрәжәгатьләре буенча кирәкле ярдәм күрсәтелде.	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының территорияль үсеш бүлеге; Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының юридик бүлеге; Нурлат муниципаль районы эшмәкәрләр советы (киләшү буенча); «Нурлат шәһәре халыкны эш белән тәмин итү үзәге» ДКУ (киләшү буенча)	2019-2023 еллар	Агымдагы финанслау
5.4	Кече һәм урта эшқуарлык субъектларының башка районнарға һәм регионнарға тәҗрибә уртаклашу буенча чыгуларын оештыру	Житештерүнең алдынгы технологияләрен практикада куллану өчен өйрәнү. Кече һәм урта эшмәкәрлек субъектларына чыгу оештырылды.	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының территорияль үсеш бүлеге; Нурлат муниципаль районының авыл хужалыгы һәм азык-төлек идарәсе.	2019-2023 еллар	Агымдагы финанслау

Тәр тип сан ы	Чаралар исемлеге	Чараларны үтәүнең нәтижәлелеге	Программа чараларын башкаручы	Төп чараларны үтәү сроклары	Финанслау чыганакалары
5.5	Кече эшмәкәрлекне һәм авыл кооперациясен үстерү буенча ресурс үзәге функцияләре булган бизнес-үзәк булдыру	Бизнес-инкубацияләү, эшкуарларны онлайн-уқыту, кече эшкуарлык субъектларын һәм авыл кооперациясен теркәү, ярдәм программаларында катнашу мәсьәләләре буенча консультацияләр бирү өчен шартлар тудырылган. Хокукый, салым һәм башка мәсьәләләр буенча консультацияләр алу һәм эшкуарлар арасында тәҗрибә алмашу өчен шартлар тудырылган.	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының территориаль үсеш бүлеге; Нурлат муниципаль районы эшмәкәрләр советы (киләшү буенча);	2019-2023 еллар	Агымдагы финанслау
5.6	Эштән азат ителү куркынычы янаган хезмәткәрләрнең алдан һөнәри уқытуны һәм стажировкаларын оештыру ихтыяҗы зур булган белгечлекләр һәм үзмәшгульлекне оештыру	Эштән азат ителү куркынычы янаган хезмәткәрләрнең алдан һөнәри уқытуны һәм стажировкаларын оештыру ихтыяҗ зур булган белгечлекләр һәм үзмәшгульлекне оештыру буенча	«Нурлат шәһәре халыкны эш белән тәмин итү үзәге» ДКУ (киләшү буенча)	2019-2023 еллар	Агымдагы финанслау

6. Эшмәкәрлек инициативасына, шул исәптән эшсез гражданнарда да ярдәм итү һәм кызыксындыру. Кече эшмәкәрлек субъектлары арасында хакимият органнары белән партнерлык мөнәсәбәтләрен урнаштыруга ярдәм итү

Тәр тип сан ы	Чаралар исемлеге	Чараларны үтәүнең нәтижәлелеге	Программа чараларын башкаручы	Төп чараларны үтәү сроклары	Финанслау чыганаclarы
6.1	Эшмәкәрлек эшчәнлеге субъектларының уку йортлары һәм халыкны эш белән тәмин итү үзәге белән инициативалы яшьләрне үз бизнесларын (шул исәптән үзмәшгульлек тә) оештыруга жәлеп итү мөмкинлеге турында мәгълүмат бирү максатында үзара хезмәттәшлеген оештыру	Яшьләрнең эшмәкәрлек эшчәнлеген оештыруга һәм стимуллаштыруга һәм граждaннарны эш белән тәмин итүгә юнәлдерелгән үзара хезмәттәшлек тәртибе эшләнде.	«Нурлат шәһәре халыкны эш белән тәмин итү үзәге» ДКУ (киләшү буенча)	2019-2023 еллар	Агымдагы финанслау
6.2	Эшсез граждaннарга эшмәкәрлек теркәү юлы белән үзмәшгульлекне оештыруда булышлык күрсәтү. Һөнәри керем салымының өстенлекләре турында мәгълүмат бирү.	Үзмәшгульлекне арттыруга, эшмәкәрлекне үстерүгә юнәлдерелгән аңлату эшләре алып барыла.	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының территориаль үсеш бүлеге «Нурлат шәһәре халыкны эш белән тәмин итү үзәге» ДКУ (киләшү буенча)	2019-2023 еллар	Агымдагы финанслау
6.3	Эшкуарлык эшчәнлеге нигезләре, белем бирү курслары оештыру буенча инициативалы яшьләр һәм эшкуарлар белән индивидуаль консультацияләр үткөрү	Шәхси консультацияләр үткәрелә, бизнесны алып бару нигезләре, Эшкуарлыкка ярдәм чаралары турында мәгълүмат бирүне арттыру максатларында..	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының территориаль үсеш бүлеге; Нурлат муниципаль районы эшмәкәрләр советы (киләшү буенча); Нурлат муниципаль районының авыл хужалыгы һәм азык-төлек идарәсе.	2019-2023 еллар	Агымдагы финанслау

Тәр тип сан ы	Чаралар исемлеге	Чараларны үтәүнең нәтижәлелеге	Программа чараларын башкаручы	Төп чараларны үтәү сроклары	Финанслау чыганакалары
6.4	Эшқуарлык эшчәнлегенә ярдәм итү мәсьәләләре буенча килешенгән ысулларны хакимият органнары һәм эшқуарлык эшчәнлеге субъектлары тарафыннан эшләү максатларында Нурлат муниципаль районы эшмәкәрләр Советы эшчәнлеген оештыру	Эшқуарлык субъектларының хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен яклау, административ киртәләрне киметү, кече эшқуарлык субъектлары хәленә йогынты ясый торган норматив-хокукый актлар әзерләгәндә үзара хезмәттәшлекне оештыру. Утырышлар квартал саен үткәрелә.	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының территориаль үсеш бүлеге; Нурлат муниципаль районы эшмәкәрләр советы (килешү буенча).	2019-2023 еллар	Агымдагы финанслау
6.5	Кече һәм урта эшқуарлык субъектлары продукциясен алга этәрү буенча күргәзмәләр, ярминкәләр, акцияләр үткөрү	Продукцияне сату базарларын киңәйтү өчен шартлар тудырылган. Нурлат шәһәрендә ярминкәләр үткәрелә. Казан шәһәре һәм башка шәһәрләрдәге ярминкәләрдә һәм күргәзмәләрдә катнашуда ярдәм күрсәтелә.	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының территориаль үсеш бүлеге; Нурлат муниципаль районының авыл хужалыгы һәм азык-төлек идарәсе.	2019-2023 еллар	Агымдагы финанслау
7. Нурлат муниципаль районының инвестицияләр жәлеп итүчәнлеген арттыру.					

Тәр тип сан ы	Чаралар исемлеге	Чараларны үтәүнең нәтижелелеге	Программа чараларын башкаручы	Төп чараларны үтәү сроклары	Финанслау чыганакалары
7.1	Муниципаль берәмлекнең инвестицион паспортын эшләү һәм бастырып чыгару	Инвестицион паспорт эшләнде һәм бастырып чыгарылды, инвесторларны жәлеп итү өчен шартлар тудырылган.	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының территориаль үсеш бүлеге.	2019-2023 еллар	Агымдагы финанслау
7.2	Эшмәкәрләр белән бергә клиентны үстерү карталарын эшләү, кулланучы өчен ахыргы продукция житештерүгә чыгу белән	Эшкуарлар белән берлектә житештерелә торган продукция төрләрәнә һәм күләмнәрәнә анализ ясалды, житештерелә торган продукцияне эшкәртү һәм азык-төлек продуктлары һәм ахыр куллану товарлары житештерү эшчәнлегенең перспектив юнәлешләре билгеләнде.	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының территориаль үсеш бүлеге.	2019-2023 еллар	Агымдагы финанслау
7.3	Потенциаль инвесторлар өчен районда булган ресурсларны исәпкә алып кече һәм урта эшкуарлык үсешенә перспектив юнәлешләре турында мәгълүмат әзерләү	Потенциаль инвесторлар өчен мәгълүмат әзерләнгән, инвесторларны мәгълүматлаштыру һәм жәлеп итү бунча эш алып барыла.	Нурлат муниципаль районы башкарма комитеты; Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының территориаль үсеш бүлеге.	2019-2023 еллар	Агымдагы финанслау
7.4	Инвестицияләргә жәлеп итүгә ярдәм итүче потенциал инвесторлар өчен презентацион очрашулар оештыру һәм үткәру	Ел саен потенциал инвесторлар белән кимендә 4 очрашу уздырылды, районның инвестицион потенциалы һәм эшкуарлыкны үстерүнең перспектив юнәлешләре тәкъдир ителде.	Нурлат муниципаль районы башкарма комитеты; Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының территориаль үсеш бүлеге.	2019-2023 еллар	Агымдагы финанслау
7.5	Район Башкарма комитеты делегациясенә халыкара, регионара, муниципальара бизнес-миссияләрдә, күргәзмәләрдә, ярминкәләрдә һәм башка чараларда катнашуы	Ел саен күчмә чараларда районның инвестицион потенциалы, район эшкуарлары тарафыннан житештерелә торган продукция презентациясе белән катнаша.	Нурлат муниципаль районы башкарма комитеты; Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының территориаль үсеш бүлеге	2019-2023 еллар	Агымдагы финанслау

Тәр тип сан ы	Чаралар исемлеге	Чараларны үтәүнең нәтижәлелеге	Программа чараларын башкаручы	Төп чараларны үтәү сроклары	Финанслау чыганаclarы
7.6	Нурлат муниципаль районының инвестицион потенциалы турында күргәзмә стендын әзерләү	Күргәзмә стенды әзерләнде, районның инвестицион потенциалы, районда житештерелә торган ресурслар һәм продукция презентациясе белән.	Нурлат муниципаль районы башкарма комитеты Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының территорияль үсеш бүлеге.	2019 ел	Агымдагы финанслау
7.7.	Кече һәм урта эшмәкәрлек субъектларының халыкара, төбәкара, муниципальара бизнес-миссияләрдә, күргәзмәләрдә, ярминкәләрдә һәм башка чараларда катнашуын оештыру	Кече һәм урта эшмәкәрлекне үстерүгә ярдәм итү буенча республика структуралары белән берлектә ел саен 6 чарада катнашуда ярдәм күрсәтелде.	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының территорияль үсеш бүлеге; Кече һәм урта эшкүарлыкны үстерүгә ярдәм күрсәтүнең республика структуралары; Кече һәм урта бизнес вәкилләре (киләшү буенча).	2019-2023 еллар	Агымдагы финанслау
7.8	Потенциаль инвесторлар өчен презентация һәм башка чаралар оештыруда кече һәм урта эшмәкәрлек субъектларына булышлык күрсәтү.	Потенциаль инвесторларны жәлеп итеп, презентация чараларын әзерләүдә кече эшмәкәрлек субъектларына ярдәм күрсәтелде	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының территорияль үсеш бүлеге.	2019-2023 еллар	Агымдагы финанслау

Тәр тип сан ы	Чаралар исемлеге	Чараларны үтәүнең нәтижелелеге	Программа чараларын башкаручы	Төп чараларны үтәү сроклары	Финанслау чыганаclarы
7.9	Шәһәр инфраструктурасын үстерү, жәмәгать кинлекләрен, коммуналь, транспорт инфраструктурасын үстерү, спорт, тамаша, спорт, ял итү учреждениеләрен төзү, транспорт һәм туристлык инфраструктурасын үстерү һәм башка объектлар.	Шәһәр инфраструктурасын үстерү гамәлгә ашырыла, шул исәптән: - К. Маркс урамын реконструкцияләү; - энергия сервисы контракты кысаларында Нурлат шәһәренен урам яктырткычларын реконструкцияләү; - «Спорт» паркы төзелеше; - юл челтәрен реконструкцияләү һәм ремонтлау; - торак фондын төзелеше һәм капитал ремонт; - федераль һәм республика программаларын гамәлгә ашыру кысаларында башка объектлар төзү һәм реконструкцияләү Нурлат муниципаль районының инвестицион жәлеп итүчәнлеге; кулланучыларның канәгатьлек хисләре артты; кадрлар потенциалын саклап калу һәм үстерү.	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының төзелеш һәм инфраструктура үсеше бүлеге; Нурлат шәһәре Башкарма комитеты.	2019 ел 2019 ел 2019-2020 еллар 2019-2023 еллар 2019-2023 еллар 2019-2023 еллар	Россия Федерациясе Бюджеты Татарстан Республикасы Бюджеты Расланган бюджет ассигнованиеләре кысаларында район бюджеты Инвесторлар акчалары

Тәр тип сан ы	Чаралар исемлеге	Чараларны үтәүнең нәтижелелеге	Программа чараларын башкаручы	Төп чараларны үтәү сроклары	Финанслау чыганаclarы
7.10	Файдаланылмый торган яки нәтижәсез файдаланыла торган мөлкәтне һәм шәхси милектә булган жир кишәрлекләрен эшлекле әйләнешкә кертү.	Милекчеләр белән мөлкәт һәм жир кишәрлекләрен эшлекле әйләнешкә кертү, милекче тарафыннан житештерү булдыру, мөлкәт сату, милекне арендага бирү сораулары буенча кинәшмә үткәрелде.	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының территориаль үсеш бүлеге.	2019-2023 еллар	Агымдагы финанслау
7.11	Житештерү инфраструктурасын һәм башка объектларны потенциал инвесторларны урнаштыру өчен житештерү инфраструктурасын үстерү, шул исәптән сәнәгать майданчыкларын булдыру.	<p>Нурлат шәһәрндә сәнәгать майданчыгы төзелешен нигезләү эзерләнде, эскиз проекты эзерләнде.</p> <p>Проект документлары эзерләнде, төзелеш монтаж эшләре башкарылды (инвестицияләр булганда)</p> <p>Инвесторлар жәлеп ителде, жиһазлар кайтарылды, продукция житештерү башланды (инвестицияләр булганда)</p>	<p>Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының территориаль үсеш бүлеге</p> <p>Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының архитектура һәм шәһәр төзелеше бүлеге;</p>	<p>2019-2020 ел</p> <p>2020-2023 ел инвестицияләр булганда</p> <p>2019-2023 ел инвестицияләр булганда</p>	<p>Агымдагы финанслау</p> <p>Татарстан Республикасы Бюджеты Инвесторлар акчалары</p> <p>Инвесторлар акчалары</p>
7.12	Авыл хужалыгы продукциясен эшкәртү өчен житештерү инфраструктурасын үстерү, шулай ук авылда кече эшкарлык продукциясе күпләп-ваклар сатуны оештыру	<p>Нурлат шәһәрндә муниципаль Агропаркны проектлау һәм төзү эшләре башкарылды.</p> <p>Саклау, эшкәртү, житештерү, эзер продукцияне төрү, шулай ук күпләп-ваклар сату оештырылган. (инвестицияләр булганда)</p>	<p>Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының төзелеш һәм инфраструктура үсеше бүлеге;</p> <p>Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының территориаль үсеш бүлеге;</p> <p>Нурлат муниципаль районының авыл хужалыгы һәм азык-төлек идарәсе</p>	<p>2019-2021 ел инвестицияләр булганда</p> <p>2021-2023 ел инвестицияләр булганда</p>	<p>Татарстан Республикасы Бюджеты Инвесторлар акчалары</p>

Тәр тип сан ы	Чаралар исемлеге	Чараларны үтәүнең нәтижелелеге	Программа чараларын башкаручы	Төп чараларны үтәү сроклары	Финанслау чыганакалары
7.13	Продукция житештерүчеләр һәм аны эшкәртүчеләр (ахыргы продукция житештерүчеләр) арасында кооперация өчен шартлар тудыру	Продукция житештерүчеләр һәм эшкәртүчеләр кооперациясенә, житештерү күләмен һәм эшкәртү жиһазларын оптималь эшләтүне тәмин итү, шуның белән үзара икътисадый файда тәмин итү максатларында, эшлекле киңәшмәләр уздырылды	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының территориаль үсеш бүлеге; Нурлат районы авыл хужалыгы һәм азык-төлек идарәсе; Кече һәм урта бизнес вәкилләре (киләшү буенча).	2019-2023 еллар	Агымдагы финанслау
7.14	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының территориаль үсеш бүлеге; Нурлат районы авыл хужалыгы һәм азык-төлек идарәсе; Кече һәм урта бизнес вәкилләре (киләшү буенча).	Азык-төлек продуктары һәм эшкәртелгән авыл хужалыгы продукциясе сәүдә-логистика үзәген төзү өчен нигезләрне әзерләү. Эзләү потенциалы инвестор проектны гамәлгә ашыру өчен.	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының территориаль үсеш бүлеге.	2019-2023	Агымдагы финанслау Инвесторлар акчалары
7.15	Әлмәт икътисадый зонасын үстерү кысаларында уртак проектларны гамәлгә ашыру	Әлмәт икътисадый зонасы икътисадаының өстенлекле тармакларын үстерү буенча уртак проектларны эшләү һәм гамәлгә ашыру буенча эшче төркемнәр киңәшмәләрендә катнашу. Ел саен 12 дә ким булмаган эш киңәшмәсендә катнашу. Уртак проектлар гамәлгә ашырылды.	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының территориаль үсеш бүлеге; Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының төзелеш һәм инфраструктура үсеше бүлеге; Нурлат муниципаль районының Яшьләр эшләре һәм спорт бүлеге; Нурлат муниципаль районының мәгариф бүлеге; Нурлат районы авыл хужалыгы һәм азык-төлек идарәсе; «Мәдәниятне үстерү үзәге»МБУ.	2019-2023 еллар	Агымдагы финанслау

